ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
DÁMASO RUIZ-JARABO COLOMER
της 12ης Μαΐου 2009 [1]

I — Εισαγωγή

1. Οι υπό κρίση αιτήσεις αναιρέσεως, με τις οποίες οι δύο διάδικοι βάλλουν κατά της αποφάσεως του Πρωτοδικείου της 28ης Φεβρουαρίου 2008 [2], παρέχουν στο Δικαστήριο την ευκαιρία να εξετάσει την έκταση της προστασίας που απολαύουν τα εθνικά εμβλήματα δυνάμει του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο η΄, του κανονισμού για το κοινοτικό σήμα [3], σε συνδυασμό με το άρθρο 6 τρις της Συμβάσεως των Παρισίων [4].

2. Με την αίτησή της αναιρέσεως στην υπόθεση C-202/08 P, μια επιχείρηση παραγωγής ενδυμάτων, ήτοι η American Clothing Associates SA (στο εξής: American Clothing), βάλλει για διάφορους λόγους κατά της υπέρμετρα γενναιόδωρης προστασίας που παρέχει η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση στα εθνικά εμβλήματα. Αντιθέτως, στην υπόθεση C-208/08 P, το Γραφείο Εναρμονίσεως στο πλαίσιο της Εσωτερικής Αγοράς (στο εξής: ΓΕΕΑ) βάλλει κατά της αποφάσεως του Πρωτοδικείου, διότι φρονεί ότι η απόφαση αυτή έσφαλε ερμηνεύοντας τη Σύμβαση των Παρισίων κατά τρόπον ώστε να αρνηθεί την προστασία των κρατικών εμβλημάτων έναντι των σημάτων που αφορούν υπηρεσίες.

3. Η έρευνα των ζητημάτων αυτών συνεπάγεται την άρση των ασαφειών που υπάρχουν στο περίπλοκο πλέγμα του διεθνούς και του κοινοτικού δικαίου και ταυτόχρονα απαιτεί την εμβάθυνση στην εραλδική προκειμένου να οριοθετηθεί η προστασία των εθνικών εμβλημάτων έναντι των προσπαθειών οικειοποιήσεώς τους για εμπορικούς σκοπούς.

4. Αυτή η επιστήμη των εμβλημάτων ανακαλεί στη μνήμη συγκρούσεις και περιπέτειες μιας άλλης εποχής [5], όπως αυτής στην οποία ο Δον Κιχώτης βρέθηκε αντιμέτωπος με τον ιππότη του Λευκού Φεγγαριού, προσωνύμιο το οποίο έλαβε λόγω της

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ισπανική.

2 — Απόφαση επί της υποθέσεως T-215/06, American Clothing Associates κατά ΓΕΕΑ (Συλλογή 2008, σ. II-303, στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση).

3 — Κανονισμός (ΕΚ) 40/94 του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 1993 (ΕΕ 1994, L 11, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 3288/94 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 1994, κατ' εφαρμογήν των συμφωνιών που συνήφθησαν στο πλαίσιο του Γύρου της Ουρουγουάης (ΕΕ L 349, σ. 83), και τέλος, με τον κανονισμό (ΕΚ) 422/2004 του Συμβουλίου, της 19ης Φεβρουαρίου 2004 (ΕΕ L 70, σ. 1, στο εξής: κανονισμός 40/94).

4 — Σύμβαση για την προστασία της βιομηχανικής ιδιοκτησίας που υπεγράφη στο Παρίσι στις 20 Μαρτίου 1883), όπως αυτή έχει αναθεωρηθεί και τροποποιηθεί (*United Nations Treaty Series,* Band 828, αριθ. 11847, σ. 108).

5 — Η εραλδική η οποία εμφανίστηκε στην Ευρώπη στις αρχές του XII αιώνα στο πλαίσιο κονταρομαχιών και αγώνων αυτού του τύπου γρήγορα εξέπεσε της αρχικής αποστολής της που ήταν η αναγνώριση των ιπποτών προκειμένου να αναπαριστά ιστορίες συμμαχιών μεταξύ γενών καθώς και να διακοσμεί μέγαρα και οικίες, γεγονός το οποίο οδήγησε στην παρακμή αυτή τη λειτουργία της λόγω της εμπορευματοποιήσεως στην οποία ενέδωσαν οι εραλδιστές Messía de la Cerda y Pita, L. F., *Heráldica Española — El diseño heráldico,* εκδόσεις Edimat, Μαδρίτη, 1998, σ. 19 έως 22.

ασπίδας του η οποία έφερε αυτό το φεγγοβόλο ουράνιο σώμα. ωστόσο, ευτυχώς η διαφορά που πρέπει να επιλυθεί δεν είναι για τα «πρωτεία ομορφιάς» μεταξύ δύο κυριών [6], αλλά για τη χρήση της τέχνης της εραλδικής προκειμένου να οριοθετηθεί η προστασία που απολαύει ένα εθνικό έμβλημα.

II — Νομικό πλαίσιο

A — *Το διεθνές δίκαιο*

5. Αντικείμενο των υπό κρίση αιτήσεων αναιρέσεως είναι η ερμηνεία των άρθρων 1, 6, 6 τρις, 6 εξάκις και 7 της Συμβάσεως των Παρισίων, τα οποία εκτίθενται αναλυτικά κατωτέρω.

6. Κατά το άρθρο 1:

«[…]

2) Η προστασία της βιομηχανικής ιδιοκτησίας έχει ως αντικείμενο τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, τα υποδείγματα χρησιμότητας, τα σχέδια ή βιομηχανικά υποδείγματα, τα εμπορικά ή βιομηχανικά σήματα, τα σήματα υπηρεσιών, την εμπορική επωνυμία και τις ενδείξεις προέλευσης ή τοπωνυμικές ονομασίες, καθώς και την καταστολή του αθέμιτου ανταγωνισμού.

[…]»

7. Το άρθρο 6 ορίζει ότι:

«1) Οι όροι της καταθέσεως και καταχωρίσεως των εμπορικών και βιομηχανικών σημάτων θα καθορίζονται σε κάθε κράτος της Ένωσης [των κρατών στα οποία η Σύμβαση των Παρισίων έχει εφαρμογή] από την εθνική του νομοθεσία.

[…]»

6 — Cervantes, *Don Quijote de la Mancha*, έκδοση, εισαγωγή και σχόλια από τον Martín de Riquer, εκδόσεις RBA, Βαρκελώνη, 1994, δεύτερο μέρος, κεφάλαιο LXIV, σ. 1106.

8. Ορισμένα σημεία του άρθρου 6 τρις, ιδίως οι παράγραφοί του 1 και 3, έχουν ιδιαίτερη σημασία:

«1) α) Τα κράτη της Ένωσης συμφωνούν να απορρίπτουν ή να ακυρώνουν την καταχώριση και να απαγορεύουν, με κατάλληλα μέτρα, τη χρήση, χωρίς άδεια των αρμοδίων αρχών, είτε ως εμπορικών ή βιομηχανικών σημάτων είτε ως στοιχείων των σημάτων αυτών, των θυρεών, σημαιών και λοιπών κρατικών εμβλημάτων των χωρών της Ένωσης, των σημείων και επισημάτων ελέγχου και γνησιότητας που χρησιμοποιούνται από αυτές καθώς και κάθε απομίμηση εξ επόψεως εραλδικής.

[…]

γ) […] Τα κράτη της Ένωσης δεν υποχρεούνται να εφαρμόζουν τις εν λόγω διατάξεις οσάκις η προβλεπόμενη από το ανωτέρω […] στοιχείο α΄ χρήση ή καταχώριση δεν είναι ικανή να δημιουργεί στο κοινό την εντύπωση δεσμού μεταξύ του εν λόγω οργανισμού και των θυρεών, σημαιών, εμβλημάτων, αρχικών γραμμάτων και ονομασιών ή οσάκις η χρήση ή καταχώριση αυτή δεν είναι προδήλως ικανή να εξαπατά το κοινό ως προς την ύπαρξη δεσμού μεταξύ του χρήστη και του οργανισμού. […]»

9. Ομοίως, το άρθρο 6 εξάκις της προπαρατεθείσας συμβάσεως παρουσιάζει ενδιαφέρον:

«Τα κράτη της Ένωσης υποχρεούνται να προστατεύουν τα σήματα υπηρεσιών. Δεν υποχρεούνται να προβλέπουν την καταχώριση των σημάτων αυτών.»

B — *Το κοινοτικό δίκαιο*

10. Τα του κοινοτικού σήματος ρυθμίζει κατ' ουσίαν ο κανονισμός 40/94, με τον οποίο δημιουργήθηκε αυτός ο τίτλος βιομηχανικής ιδιοκτησίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

11. Στην έβδομη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού αυτού γίνεται μνεία στην παρεχόμενη μέσω του καταχωρισμένου σήματος προστασία, η οποία αποσκοπεί ιδίως στην εξασφάλιση της λειτουργίας του σήματος ως σημείου προελεύσεως. Συναφώς, τονίζεται ότι η προστασία αυτή είναι απόλυτη στην περίπτωση ταυτότητας μεταξύ, αφενός, του σήματος και του σημείου και, αφετέρου, των προϊόντων ή των υπηρεσιών. Συμπληρωματικώς, αυτή η αιτιολογική σκέψη διαλαμβάνει ότι η προστασία ισχύει επίσης στην περίπτωση ομοιότητας μεταξύ αφενός του σήματος και του σημείου και αφετέρου των προϊόντων ή των υπηρεσιών.

12. Η ένατη αιτιολογική σκέψη συμπληρώνει ότι το κοινοτικό σήμα πρέπει να θεωρείται ως

αντικείμενο κυριότητας το οποίο υφίσταται χωριστά από την επιχείρηση της οποίας τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες υποδηλώνει.

13. Το άρθρο 1 του κανονισμού 40/94 χρήζει ιδιαίτερης μνείας:

«1. Τα σήματα προϊόντων ή υπηρεσιών τα οποία καταχωρούνται σύμφωνα με τις προϋποθέσεις και τη διαδικασία που προβλέπει ο παρών κανονισμός, καλούνται εφεξής "κοινοτικά σήματα".

[…]»

14. Το άρθρο 7 του κανονισμού 40/94, όπως τροποποιήθηκε, προβλέπει:

«1. Δεν γίνονται δεκτά για καταχώριση:

[…]

η) τα σήματα τα οποία, ελλείψει αδείας των αρμόδιων αρχών, απορρίπτονται δυνάμει του άρθρου 6 τρις της Σύμβασης των Παρισίων.

[…]»

III — Τα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς

15. Στις 23 Ιουλίου 2002, η προσφεύγουσα υπέβαλε στο ΓΕΕΑ αίτηση καταχωρίσεως κοινοτικού σήματος το οποίο αποτελείτο από την εικόνα ενός φύλλου σφενδάμνου

και τα κεφαλαία γράμματα «rw» κάτω από την εικόνα αυτή:

16. Τα προϊόντα και οι υπηρεσίες, για τα οποία ζητήθηκε η καταχώριση, υπάγονται στις κλάσεις 18, 25 και 40 του Διακανονισμού της Νίκαιας [7], ήτοι:

— «Δέρμα και απομιμήσεις δέρματος, είδη από αυτά τα υλικά μη περιλαμβανόμενα σε άλλες κλάσεις· δέρματα ζώων· κιβώτια ταξιδίου και βαλίτσες· ομπρέλες, αλεξήλια και ράβδοι περιπάτου· μαστίγια, ιπποσκευές και είδη σελλοποιίας» (κλάση 18)·

— «Ενδύματα, υποδήματα και είδη πιλοποιίας» (κλάση 25)·

— «Υπηρεσίες ραπτικής· παραγέμισμα και προετοιμασία ζώων· βιβλιοδεσία· επεξεργασία, κατεργασία και βελτίωση δερμάτων, γουναρικών και υφασμάτων· εμφάνιση φιλμ και εκτύπωση φωτογραφιών· κατεργασία ξύλου· έκθλιψη φρούτων· άλεση δημητριακών· επεξεργασία, σκλήρυνση και βελτίωση επιφανειών από μέταλλο» (κλάση 40).

17. Ο εξεταστής, με απόφαση της 7ης Οκτωβρίου 2005, απέρριψε, βάσει του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο η΄, του κανονισμού 40/94, την αίτηση καταχωρίσεως του εν λόγω σήματος για όλα τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που αφορούσε, με την αιτιολογία ότι το επίμαχο σήμα είναι ικανό να προκαλέσει στο κοινό την εντύπωση ότι υπάρχει σχέση μεταξύ του σήματος αυτού και του Καναδά, αφού το φύλλο σφενδάμνου που το σήμα απεικονίζει αποτελεί απομίμηση του κρατικού εμβλήματος του Καναδά. Το έμβλημα αυτό, όπως προκύπτει, αφενός, από την ανακοίνωση του διεθνούς γραφείου του Παγκόσμιου Οργανισμού Πνευματικής Ιδιοκτησίας (ΠΟΠΙ) προς τα συμβαλλόμενα

7 — Διακανονισμός της Νίκαιας για τη διεθνή ταξινόμηση προϊόντων και υπηρεσιών με σκοπό την καταχώριση σημάτων της 15ης Ιουνίου 1957, όπως έχει αναθεωρηθεί και τροποποιηθεί.

κράτη της Συμβάσεως των Παρισίων, της 1ης Φεβρουαρίου 1967, και, αφετέρου, από τη βάση δεδομένων του ΠΟΠΙ, απεικονίζεται ευθύς κατωτέρω (σε ερυθρό χρώμα):

18. Το πρώτο τμήμα προσφυγών του ΓΕΕΑ, με απόφαση της 4ης Μαΐου 2006, απέρριψε την προσφυγή [8] που άσκησε η American Clothing κατά της αποφάσεως του εξεταστή επικυρώνοντάς την τελευταία.

19. Το τμήμα προσφυγών υπέμνησε ότι το φύλλο σφενδάμνου ερυθρού χρώματος αποτελεί το έμβλημα του Καναδά και, στηριζόμενο σε απόφαση του Πρωτοδικείου [9], εξέτασε αν το επίμαχο σημείο περιείχε κάποιο πανομοιότυπο στοιχείο ή αποτελούσε απομίμηση του εμβλήματος αυτής της χώρας της Βορείου Αμερικής εξ επόψεως εραλδικής. Κατά το τμήμα προσφυγών, η παρουσία του λεκτικού στοιχείου RW δεν εμπόδιζε την εφαρμογή του άρθρου 6 τρις, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, της Συμβάσεως των Παρισίων.

20. Το τμήμα προσφυγών απέρριψε το επιχείρημα της προσφεύγουσας που αντλείται από τη διαφορά χρώματος μεταξύ του φύλλου σφενδάμνου που απεικονίζεται στο προς καταχώριση σήμα και του καναδικού εμβλήματος δεδομένου ότι η αίτηση καταχωρίσεως της προσφεύγουσας δεν προσδιόριζε συγκεκριμένο χρώμα, το προς καταχώριση σήμα θα μπορούσε να απεικονίζεται με οποιονδήποτε συνδυασμό χρωμάτων, περιλαμβανομένου του ερυθρού χρώματος του καναδικού εμβλήματος.

21. Εξάλλου, το τμήμα προσφυγών έκρινε ότι δεν υπήρχε ουσιώδης διαφορά μεταξύ των σχεδίων των δύο φύλλων σφενδάμνου. Και στις δύο περιπτώσεις, επρόκειτο για το ίδιο φύλλο με ένδεκα άκρες, εν είδει άστρου με πέντε γωνίες πάνω σε μίσχο, και με προδήλως ίδια απόσταση μεταξύ των άκρων και των γωνιών. Επομένως, έκρινε ότι το ενδιαφερόμενο κοινό θα μπορούσε να θεωρήσει το φύλλο σφενδάμνου του προς καταχώριση σήματος ως εραλδική απομίμηση του καναδικού εμβλήματος και ότι η καταχώριση του εν λόγω σήματος θα μπορούσε να παραπλανήσει τον καταναλωτή ως προς την προέλευση των προϊόντων και των υπηρεσιών που αφορά το σήμα αυτό, λαμβανομένης επίσης υπόψη της μεγάλης ποικιλίας προϊόντων και υπηρεσιών που μπορεί να προσφέρει και να προωθήσει ο Καναδάς.

22. Το τμήμα προσφυγών έκρινε ότι η φήμη που το σήμα της προσφεύγουσας RIVER WOODS φέρεται να έχει στο Βέλγιο δεν δύναται να ανατρέψει τις ανωτέρω θεωρήσεις, αφού η απόκτηση διακριτικού χαρακτήρα ενός σήματος λόγω χρήσεως δεν ισχύει στις περιπτώσεις του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο η΄, του κανονισμού 40/94.

23. Τέλος, το τμήμα προσφυγών απέρριψε επίσης τα λοιπά επιχειρήματα της American

8 — Υπόθεση R 1463/2005-1.

9 — Απόφαση του Πρωτοδικείου της 21ης Απριλίου 2004, Τ-127/02, Concept κατά ΓΕΕΑ (ECA) (Συλλογή 2004, σ. II-1113, σκέψη 40, στο εξής: απόφαση ECA).

Clothing, που υποστήριξε ότι έχει καταχωρίσει πλείονα παρόμοια εθνικά σήματα, και στον Καναδά, και επικαλέστηκε την προγενέστερη πρακτική που ακολουθούσε το ΓΕΕΑ με τις αποφάσεις του όσον αφορά σήματα που περιλαμβάνουν σημαία ή κρατικό έμβλημα.

IV — Η διαδικασία ενώπιον του Πρωτοδικείου και η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

24. Στις 8 Αυγούστου 2006, η American Clothing άσκησε προσφυγή ενώπιον του Πρωτοδικείου ζητώντας την ακύρωση της αποφάσεως του πρώτου τμήματος προσφυγών του ΓΕΕΑ, της 4ης Μαΐου 2006, προβάλλοντας ως μοναδικό λόγο ακυρώσεως την παράβαση του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο η΄, του κανονισμού 40/94.

25. Το Πρωτοδικείο εξέτασε το ζήτημα της ακυρότητας σε σχέση με τις υπηρεσίες της κλάσεως 40, καθώς και σε σχέση με τα προϊόντα των κλάσεων 18 και 25.

Τα σήματα υπηρεσιών και το άρθρο 6 τρις της Συμβάσεως των Παρισίων

26. Κατ' αρχάς, το Πρωτοδικείο εξέτασε τη δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 6 τρις, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, της Συμβάσεως των Παρισίων, προκειμένου να διαπιστώσει αν το σήμα του οποίου ζητήθηκε η καταχώριση, στον βαθμό που έκανε μνεία ορισμένων υπηρεσιών, παραβίαζε τη διάταξη αυτή. Εάν δεν συνέβαινε αυτό, η άρνηση του ΓΕΕΑ να καταχωρίσει το σήμα αυτό για υπηρεσίες θα συνιστούσε παράβαση του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο η΄, του κανονισμού 40/94 [10]. Το Πρωτοδικείο αιτιολόγησε την πρόθεσή του να εξετάσει ένα ζήτημα άσχετο προς τα αιτήματα των διαδίκων, επικαλούμενο την ανάγκη να αποφύγει να θεμελιώσει την απόφασή του σε εσφαλμένους νομικούς ισχυρισμούς [11].

27. Το Πρωτοδικείο ακύρωσε την απόφαση του τμήματος προσφυγών καθό μέτρο αφορούσε την καταχώριση του δηλωθέντος σήματος για υπηρεσίες της κλάσεως 40 για τον λόγο ότι το άρθρο 6 τρις, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, της Συμβάσεως των Παρισίων, στο οποίο παραπέμπει το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο η΄, του κανονισμού 40/94, δεν αφορά τις υπηρεσίες εν γένει.

28. Προς τούτο, το Πρωτοδικείο εξέτασε [12] το περιεχόμενο των διατάξεων της προαναφερθείσας συμβάσεως, επισημαίνοντας ότι η εν λόγω Σύμβαση αφορούσε μόνον «τα εμπορικά ή βιομηχανικά σήματα». Επίσης, προσέθεσε ότι από τα άρθρα 1, παράγραφος 2, 6, παράγραφος 1, και 6 εξάκις, της Συμβάσεως των Παρισίων προέκυπτε σαφώς ότι η εν λόγω Σύμβαση διακρίνει μεταξύ, αφενός, των «εμπορικών ή βιομηχανικών σημάτων» και, αφετέρου, των «σημάτων υπηρεσιών». Δεδομένου ότι το άρθρο 6 εξάκις αναφέρεται μόνο

10 — Σκέψη 23 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως.

11 — Βλ. σκέψεις 24 και 25 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως που στηρίζεται στις διατάξεις του Δικαστηρίου της 27ης Σεπτεμβρίου 2004, C-470/02 P, UER κατά Μ6 κ.λπ. (σκέψη 69), και της 13ης Ιουνίου 2006, C-172/05 P, Mancini κατά Επιτροπής (σκέψη 41).

12 — Με τις σκέψεις 26 έως 32 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως.

στα εμπορικά ή βιομηχανικά σήματα, ήτοι στα σήματα που χρησιμοποιούνται για τα προϊόντα, το Πρωτοδικείο συνήγαγε ότι η απαγόρευση καταχωρίσεως και χρήσεως που προβλέπει η διάταξη αυτή δεν αφορά τα σήματα τα οποία υποδηλώνουν υπηρεσίες.

29. Περαιτέρω, η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση επισήμανε ότι το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο η΄, του κανονισμού 40/94 παραπέμπει απλώς στο άρθρο 6 τρις της Συμβάσεως των Παρισίων, όταν διευκρινίζει ότι «[δ]εν γίνονται δεκτά για καταχώριση […] τα σήματα τα οποία απορρίπτονται δυνάμει του άρθρου 6 τρις της Συμβάσεως των Παρισίων». Δεδομένου ότι το άρθρο 6 τρις της Συμβάσεως δεν αφορά τα σήματα υπηρεσιών, δεν πρέπει να εφαρμόζεται στην περίπτωσή τους ο απόλυτος λόγος απαραδέκτου που προβλέπει αυτός ο κοινοτικός κανόνας δικαίου. Συναφώς, το Πρωτοδικείο απέρριψε το επιχείρημα του ΓΕΕΑ ότι το άρθρο 7 του κανονισμού 40/94 δεν διακρίνει μεταξύ σημάτων προϊόντων και σημάτων υπηρεσιών, δεδομένου ότι, κατά το Πρωτοδικείο, η διάκριση το άρθρου 6 τρις της Συμβάσεως των Παρισίων, στην οποία παραπέμπει το προπαρατεθέν άρθρο του κανονισμού 40/94, έχει υπέρτερη ισχύ.

30. Από τον συνδυασμό των δύο άρθρων το Πρωτοδικείο συνήγαγε τη βούληση του νομοθέτη να μην επεκτείνει στις υπηρεσίες την απαγόρευση του άρθρου 6 τρις της Συμβάσεως των Παρισίων, διότι, άλλως, θα εισήγε στο άρθρο 7 του κανονισμού 40/94 μια παρεμφερή απαγόρευση, αποφεύγοντας με τον τρόπο αυτόν τη διάκριση που δημιούργησε εμμέσως πλην σαφώς μεταξύ των σημάτων προϊόντων και των σημάτων υπηρεσιών λόγω της απλής παραπομπής στο άρθρο 6 τρις της Συμβάσεως των Παρισίων.

31. Ακολούθως, το Πρωτοδικείο απέρριψε το επιχείρημα ότι θα μπορούσε να γίνει επίκληση της αποφάσεως ΕΟΑ, δεδομένου ότι η εν λόγω απόφαση δεν αποφάνθηκε επί της δυνατότητας εφαρμογής του άρθρου 6 τρις της Συμβάσεως των Παρισίων επί των σημάτων υπηρεσιών ή επί της ανάγκης διασταλτικής ερμηνείας του άρθρου 6 τρις της Συμβάσεως των Παρισίων. Ως εκ τούτου, ούτε το έγγραφο του ΠΟΠΙ [13] που προσκόμισε το ΓΕΕΑ ούτε το άρθρο 16 της Συμβάσεως περί του Δικαίου των Σημάτων (στο εξής: TLT) [14] συνηγορούν υπέρ μιας τέτοιας ερμηνείας του άρθρου 6 τρις. Πέραν τούτου, μολονότι η Ευρωπαϊκή Κοινότητα υπέγραψε τη Σύμβαση αυτή στις 30 Ιουνίου 1995, δεν την έχει κυρώσει.

32. Τέλος, το Πρωτοδικείο διατύπωσε την υπόθεση ότι, δεδομένου ότι ο κοινοτικός νομοθέτης είχε επίγνωση, κατά τον χρόνο εκδόσεως του κανονισμού 40/94, της σημασίας των σημάτων υπηρεσιών στο σύγχρονο εμπόριο, θα μπορούσε να επεκτείνει και σε αυτή την κατηγορία σημάτων την προστασία των κρατικών εμβλημάτων βάσει του άρθρου 6 τρις της Συμβάσεως των Παρισίων θεωρώντας ότι ο κοινοτικός νομοθέτης δεν έκρινε σκόπιμο να επεκτείνει το πεδίο εφαρμογής των επίμαχων διατάξεων, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι ο κοινοτικός δικαστής δεν μπορούσε να τον υποκαταστήσει ή να δεχθεί μια contra legem ερμηνεία των εν λόγω διατάξεων.

13 — Συγκεκριμένα, η παράγραφος 7 των «γενικών πληροφοριών περί του άρθρου 6 τρις της Συμβάσεως των Παρισίων» που είναι διαθέσιμες στον διαδικτυακό τόπο του ΠΟΠΙ, κατά τη σκέψη 19 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

14 — Trademark Law Treaty (TLT), που υπογράφηκε στη Γενεύη στις 27 Οκτωβρίου 1994, για την επέκταση στα σήματα υπηρεσιών της προστασίας των σημάτων προϊόντων βάσει της Συμβάσεως των Παρισίων, σκέψη 31 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

Επί των προϊόντων των κλάσεων 18 και 25 [15]

33. Το Πρωτοδικείο, αφού απέρριψε τη δυνατότητα εφαρμογής της επίμαχης κοινοτικής διατάξεως στις υπηρεσίες, προέβη στην ανάλυσή της σε σχέση προς τα προϊόντα. Έλαβε ως αφετηρία του το γεγονός ότι, προκειμένου να μην επιτραπεί καταχώριση ενός σύνθετου σήματος δυνάμει του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο η΄, αρκεί κάποιο από τα στοιχεία του είτε να αποτελεί αναπαραγωγή κάποιου κρατικού εμβλήματος είτε απομίμηση «εξ επόψεως εραλδικής», ανεξαρτήτως της συνολικής εντυπώσεως.

34. Υπό το πρίσμα αυτό, το Πρωτοδικείο εξέτασε τα επιχειρήματα της American Clothing βάσει των οποίων το επίμαχο σχέδιο δεν γίνεται αντιληπτό ως το έμβλημα του καναδικού κράτους ή ως απομίμηση «εξ επόψεως εραλδικής», προτού απορρίψει τα βασικά επιχειρήματα της εταιρίας αυτής.

35. Πράγματι, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι, δεδομένου ότι η αίτηση καταχωρίσεως δεν συγκεκριμενοποιούσε το χρώμα, η καταχώριση με ασπρόμαυρο χρώμα παρείχε τη δυνατότητα στην επιχείρηση να παρουσιάσει το σήμα της, ήτοι το φύλλο σφενδάμνου, με οποιοδήποτε χρώμα και, ως εκ τούτου, και με ερυθρό. Ως εκ τούτου, στερείται σημασίας εν προκειμένω το γεγονός ότι το φύλλο σφενδάμνου του καναδικού σήματος είναι ερυθρού χρώματος, δεδομένου ότι το έμβλημα της χώρας αυτής δύναται να εμφανίζεται ασπρόμαυρο στις ανατυπώσεις [16].

36. Το Πρωτοδικείο απέρριψε τις προβληθείσες γραφιστικής φύσεως διαφορές μεταξύ των μίσχων, συνέκρινε δε «εξ επόψεως εραλδικής» το προς καταχώριση σήμα και το έμβλημα της χώρας της Βορείου Αμερικής. Κατά τη σύγκριση «εξ επόψεως εραλδικής», υπό την έννοια του άρθρου 6 τρις της Συμβάσεως των Παρισίων, έκανε αναφορά στην εραλδική περιγραφή του οικείου εμβλήματος και όχι στη γεωμετρική περιγραφή που είναι, εκ φύσεως, πολύ πιο λεπτομερής [17].

37. Διαπίστωσε ορισμένες διαφορές στο σχέδιο του μίσχου των δύο φύλλων, ειδικότερα δε στις δύο εσοχές του φύλλου εκατέρωθεν του κεντρικού τρίτου, θεωρώντας ότι είναι βαθύτερες στην περίπτωση του καναδικού εμβλήματος. Εντούτοις, έκρινε ότι μια τέτοια λεπτομέρεια δεν θα περιλαμβανόταν ποτέ στην εραλδική περιγραφή του εν λόγω εμβλήματος, αλλά, ενδεχομένως, σε μια λεπτομερέστερη γεωμετρική περιγραφή, η οποία είναι πάντως αλυσιτελής για τη σύγκριση «εξ επόψεως εραλδικής».

38. Το Πρωτοδικείο επικύρωσε την απόφαση του τμήματος προσφυγών του ΓΕΕΑ βάσει της οποίας το ευρύ κοινό, αποτελούμενο από μέσους καταναλωτές οι οποίοι έχουν τη συνήθη πληροφόρηση και είναι ευλόγως προσεκτικοί και ενημερωμένοι, δεν προσέχει ιδιαίτερα τις λεπτομέρειες των εμβλημάτων και των σημάτων, όπως είναι η διαφορά πλάτους του μίσχου των φύλλων σφενδάμνου.

15 — Σκέψεις 59 επ. της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

16 — Το Πρωτοδικείο στηρίχθηκε στις σκέψεις 45 και 46 της προπαρατεθείσας αποφάσεώς του ECA.

17 — Ως προς το σημείο αυτό, το Πρωτοδικείο παρέπεμψε εκ νέου στην προπαρατεθείσα απόφαση ECA (σκέψη 44).

39. Πέραν αυτού, το Πρωτοδικείο απέρριψε το επιχείρημα που προέβαλε η American Clothing κατά της παραδοχής του τμήματος προσφυγών ότι η καταχώριση του σήματος RW δύναται να παραπλανήσει το κοινό ως προς την προέλευση των προϊόντων και των υπηρεσιών [18]. Επισήμανε ότι η εφαρμογή του άρθρου 6 τρις, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, της Συμβάσεως των Παρισίων δεν προϋποθέτει τη δυνατότητα παραπλανήσεως του ενδιαφερόμενου κοινού ως προς την προέλευση των προϊόντων που προσδιορίζει το προς καταχώριση σήμα ή ως προς την ύπαρξη σχέσεως μεταξύ του δικαιούχου του σήματος αυτού και του κράτους του οποίου το έμβλημα επιχειρείται να αποτελέσει αντικείμενο σφετερισμού. Απέρριψε επίσης το επιχείρημα το οποίο στηριζόταν στη φήμη του σήματος RIVER WOODS [19] το οποίο προέβαλε η American Clothing.

40. Τέλος, το Πρωτοδικείο απέρριψε και τα επιχειρήματα που στηρίζονταν στην καταχώριση άλλων εθνικών ή κοινοτικών σημάτων, όμοιων ή παρόμοιων με το προς καταχώριση σήμα ή, γενικότερα, στην καταχώριση σημάτων που περιλαμβάνουν απεικονίσεις σημαιών ή άλλων κρατικών εμβλημάτων. Το Πρωτοδικείο υπενθύμισε ότι τόσο το κοινοτικό όσο και το εθνικό καθεστώς σημάτων συνιστούν αυτόνομα συστήματα, στο πλαίσιο των οποίων η απόφαση για την καταχώριση ορισμένων σημείων αποτελεί άσκηση δέσμιας αρμοδιότητας και όχι διακριτικής ευχέρειας. Ως εκ τούτου, το ζήτημα της καταχωρίσεως ενός σημείου ως κοινοτικού σήματος πρέπει να εκτιμάται με βάση μόνον τον κανονισμό 40/94, όπως αυτός ερμηνεύθηκε από τον κοινοτικό δικαστή, και όχι με βάση προγενέστερη πρακτική των τμημάτων προσφυγών [20].

V — Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου και τα επιχειρήματα των διαδίκων

41. Στην υπόθεση C-202/08 P (American Clothing Associates SA κατά ΓΕΕΑ), η αίτηση αναιρέσεως πρωτοκολλήθηκε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 16 Μαΐου 2008 [21], ενώ η αίτηση αναιρέσεως στην υπόθεση C-208/08 P (ΓΕΕΑ κατά American Clothing Associates SA) κατατέθηκε στις 20 Μαΐου 2008.

42. Στην πρώτη υπόθεση, η αναιρεσείουσα ζητεί από το Δικαστήριο να αναιρέσει την απόφαση του Πρωτοδικείου καθό μέτρο έκρινε ότι το πρώτο τμήμα προσφυγών του ΓΕΕΑ, εκδίδοντας την απόφαση της 4ης Μαΐου 2006, δεν παρέβη το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο η΄, του κανονισμού 40/94. Το ΓΕΕΑ τάσσεται, με το υπόμνημά του αντικρούσεως, υπέρ της απορρίψεως της αναιρέσεως.

43. Στη δεύτερη υπόθεση, το ΓΕΕΑ ζητεί την αναίρεση της ίδιας αποφάσεως του Πρωτοδικείου, καθό μέτρο έκρινε ότι η προπαρατεθείσα διάταξη του κανονισμού για το κοινοτικό σήμα δεν εφαρμόζεται στα σήματα υπηρεσιών. Η American Clothing τάσσεται υπέρ της επικυρώσεως της αποφάσεως αυτής.

18 — Σκέψεις 76 επ. της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.
19 — Σκέψη 81 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.
20 — Σκέψεις 82 έως 85 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.
21 — Βλ. τηλεομοιοτυπία της 8ης Μαΐου.

44. Σε αμφότερες τις υποθέσεις, οι αναιρεσείουσες ζητούν την καταδίκη της άλλης πλευράς στα δικαστικά έξοδα.

45. Με διάταξη της 11ης Φεβρουαρίου 2009, ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου διέταξε, αφού οι ενδιαφερόμενοι διατύπωσαν τις απόψεις τους και ακούστηκε ο γενικός εισαγγελέας, τη συνεκδίκαση των δύο υποθέσεων προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως.

46. Οι εκπρόσωποι της American Clothing και του ΓΕΕΑ παρέστησαν κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 25ης Μαρτίου 2009 προκειμένου να εκθέσουν τα επιχειρήματά τους και να απαντήσουν στις ερωτήσεις των μελών του δικάζοντος τμήματος.

VI — Η ανάλυση των αιτήσεων αναιρέσεως

47. Μολονότι η αντικειμενική σχέση μεταξύ των δύο υποθέσεων είναι προφανής, δεδομένου ότι οι δύο αιτήσεις αναιρέσεως αφορούν την ίδια απόφαση, οι ομοιότητες σταματούν στο σημείο αυτό. Οι δύο αιτήσεις αναιρέσεως διαφέρουν σε τέτοιο βαθμό ώστε δεν υπάρχει άλλο σημείο επαφής πέραν της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Ως εκ τούτου, πρέπει να εξεταστούν χωριστά.

A — *Η αίτηση αναιρέσεως στην υπόθεση C-202/08 P*

1. Επιχειρήματα των διαδίκων

48. Η αναιρεσείουσα στην υπόθεση αυτή δεν επικαλείται παρά μόνον ένα λόγο αναιρέσεως: την παράβαση από το Πρωτοδικείο των άρθρων 7, παράγραφος 1, στοιχείο η΄, του κανονισμού 40/94 και 6 τρις της Συμβάσεως των Παρισίων. Στηρίζει το αίτημά της σε τρία επιχειρήματα τα οποία συνοψίζονται κατωτέρω.

49. Πρώτον, η αναιρεσείουσα προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι εκτίμησε εσφαλμένα, με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφασή του, τη βασική λειτουργία που επιτελούν τα κρατικά εμβλήματα, διότι δεν περιόρισε την έκταση της προστασίας τους σε καταστάσεις στις οποίες τίθεται εν αμφιβόλω η βασική λειτουργία τους. Τούτο θα ήταν εύλογο, δεδομένου ότι τα κρατικά εμβλήματα αποτελούν προστατευόμενα σημεία, όπως ακριβώς τα σήματα και οι ονομασίες προελεύσεως, επί των οποίων εφαρμόζονται κατ' αναλογίαν τα ίδια κριτήρια προστασίας, όπως είναι το κριτήριο που αφορά το κατά πόσον το επίμαχο σημείο επηρεάζει δυσμενώς τη βασική λειτουργία τους. Όσον αφορά τα εμβλήματα μίας χώρας, η άρνηση καταχωρίσεως ενός σήματος δεν δικαιολογείται παρά μόνο στην περίπτωση που η καταχώριση αυτή θα επηρέαζε τον συσχετισμό μεταξύ οποιουδήποτε εθνικού εμβλήματος και της εθνικής ταυτότητας και κυριαρχίας.

50. Δεύτερον, η American Clothing προσάπτει το Πρωτοδικείο ότι προτίμησε μια εραλδική αντί μιας γεωμετρικής περιγραφής, ενώ το άρθρο 6 τρις της Συμβάσεως των

Παρισίων δεν προστατεύει το σύμβολο, αλλά την καλλιτεχνική ερμηνεία του ως ιδιαίτερου έργου γραφιστικής απεικονίσεως. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίον είναι ευχερέστερη η απομίμηση των εμβλημάτων που έχουν ελάχιστα εραλδικά χαρακτηριστικά, αφού ορισμένες μικρές διαφοροποιήσεις θα αρκούσαν για να αναιρέσουν τον ισχυρισμό περί απομιμήσεως εξ επόψεως εραλδικής. Η συνέπεια της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως θα ήταν να παραχωρηθεί στα κράτη ένα σχεδόν απόλυτο μονοπώλιο επί των σημείων τα οποία δεν παρουσιάζουν χαρακτηριστικές εραλδικές ιδιότητες.

51. Τρίτον η American Clothing προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι παρέλειψε να εξετάσει ορισμένες ιδιαίτερες περιστάσεις που αφορούν το προς καταχώριση σημείο, όπως η συνολική εντύπωση που δημιουργούν τα σύνθετα σήματα των οποίων η διάταξη των στοιχείων τους έχει ιδιαίτερη σημασία. Ως εκ τούτου, παραβλέποντας αυτήν τη συνολική εντύπωση, η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση αναγορεύει σε απόλυτο δόγμα την προστασία των εθνικών εμβλημάτων που περιλαμβάνονται σε άλλα σήματα ως «στοιχεία» αυτών κατά την έννοια του άρθρου 6 τρις, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, της Συμβάσεως των Παρισίων.

52. Συναφώς, προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι δεν δέχτηκε την καταχώριση του επίμαχου σημείου, συνοδευόμενη από μία δήλωση παραιτήσεως (disclaimer), όπως προβλέπει το άρθρο 38 του κανονισμού 40/94 και αποτελεί πρακτική του καναδικού γραφείου σημάτων. Η American Clothing φρονεί ότι το Πρωτοδικείο, παραλείποντας να λάβει υπόψη του την πρακτική αυτής της εθνικής αρχής, παραποίησε τα πραγματικά περιστατικά, πράγμα το οποίο αποδείχθηκε με επαρκή και πειστικό τρόπο. Επιπλέον, το ΓΕΕΑ δεν θα πρέπει να προστατεύει τα εθνικά εμβλήματα με μεγαλύτερη αυστηρότητα απ' ό,τι τα εθνικά γραφεία σημάτων.

53. Τέλος, στην υπόθεση C-202/08 P, η αναιρεσείουσα προβάλλει ότι το Πρωτοδικείο παρέλειψε να προβεί σε οποιαδήποτε μνεία των συνήθων προϋποθέσεων χρήσεως του σήματος, δεδομένου ότι ο τρόπος με τον οποίον υποστήριξε ότι το χρησιμοποιεί δεν θα οδηγούσε σε σύγχυση, διότι το κοινό θα το αντιλαμβανόταν ως διακοσμητικό στοιχείο, άσχετο προς το εθνικό έμβλημα.

54. Το ΓΕΕΑ απορρίπτει συλλήβδην όλα τα ανωτέρω επιχειρήματα και υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο ερμήνευσε ορθά τα παρατεθέντα επιχειρήματα. Τάσσεται υπέρ της απόλυτης προστασίας των εμβλημάτων από τριπλή άποψη: 1) η προστασία αυτή δεν υπόκειται στην προϋπόθεση ζημίας προσγενομένης στη βασική λειτουργία του σημείου, 2) ο απόλυτος χαρακτήρας καθιστά περιττή την εξέταση της αντιλήψεως των σημείων από το κοινό ως διακριτικών ή απλώς διακοσμητικών στοιχείων και 3) ο βαθμός προστασίας δεν εξαρτάται ούτε από το αν τα εραλδικά χαρακτηριστικά είναι περισσότερο ή λιγότερο έντονα.

55. Το ΓΕΕΑ αρνείται επίσης ότι εμφιλοχώρησε οποιαδήποτε πλάνη περί το δίκαιο στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση λόγω της χρήσεως της εραλδικής περιγραφής προκειμένου να διαπιστωθεί τυχόν απομίμηση υπό το πρίσμα της επιστήμης των θυρεών. Το ΓΕΕΑ αντικρούει την άποψη της αναιρεσείουσας σχετικά με τη δήλωση παραιτήσεως (disclaimer) και επισημαίνει ότι το άρθρο 38, παράγραφος 2, του κανονισμού 40/94 δεν τυγχάνει εφαρμογής οσάκις αμφισβητείται ο διακριτικός χαρακτήρας κάποιου στοιχείου ενός σήματος. Επιπλέον, το ΓΕΕΑ δεν αποδέ-

χεται την άποψη ότι θα πρέπει να λαμβάνει ως γνώμονά του την πρακτική άλλων γραφείων καταχωρίσεως τίτλων βιομηχανικής ιδιοκτησίας, όπως είναι το καναδικό γραφείο σημάτων.

56. Το ΓΕΕΑ αντικρούει το επιχείρημα της παραποιήσεως των πραγματικών περιστατικών, διότι διαπιστώνει ότι το Πρωτοδικείο περιορίστηκε να επισημάνει την έλλειψη αποδεικτικών στοιχείων σε σχέση με την πρακτική του καναδικού γραφείου σημάτων, ανεξαρτήτως του γεγονότος ότι το άρθρο 6 τρις της Συμβάσεως των Παρισίων ούτε καν μνημονεύει την υποχρέωση συμμορφώσεως στις συνήθεις πρακτικές των αρχών βιομηχανικής ιδιοκτησίας των χωρών των οποίων τα εμβλήματα αποτελούν το αντικείμενο της διαφοράς. Εν συνόψει, η γραμματική διατύπωση της διατάξεως αυτής η οποία επιτάσσει «[τα κράτη της Ένωσης] να απορρίπτουν ή να ακυρώνουν την καταχώριση» ενός σημείου το οποίο περιλαμβάνεται σε κάποιο εθνικό έμβλημα απαγορεύει να εκτιμάται οποιαδήποτε κατάσταση στο πλαίσιο της οποίας ένα σήμα θα καταστρατηγούσε τη διαζευκτική δυνατότητα που νόμω επιβάλλεται στα γραφεία σημάτων.

2. Η εξέταση του μοναδικού λόγου αναιρέσεως

α) Ως προς την πλάνη που συνίσταται στο γεγονός ότι δεν ελήφθησαν υπόψη ορισμένες βασικές λειτουργίες των κρατικών εμβλημάτων

57. Πρώτον, η αναιρεσείουσα προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι, στην υπόθεση C-202/08 P, δεν εξέτασε στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση το καναδικό έμβλημα υπό το πρίσμα του σήματος. Συγκεκριμένα, εάν το είχε πράξει, θα είχε εφαρμόσει παρεμφερή κριτήρια προστασίας, αποδίδοντας σημασία στο γεγονός ότι προκειμένου ένα καταχωρισμένο σημείο να μπορεί να τύχει της νόμιμης προστασίας, πρέπει να επηρεάζεται δυσμενώς η βασική λειτουργία του.

58. Η ανάλυση των ισχυρισμών αυτών απαιτεί την έρευνα της φύσεως των κρατικών εμβλημάτων τόσο εκτός όσο και εντός του δικαίου των σημάτων. Με τον τρόπο αυτόν, διερευνάται σε μεγαλύτερο βάθος η σημασία της επεκτάσεως του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο η΄, του κανονισμού 40/94 στα εθνικά σύμβολα, άρθρο το οποίο δεν έχει εισέτι ερμηνευθεί από το Δικαστήριο.

i) Το καταχωρισθέν σήμα και το έμβλημα: διαφορετικές λειτουργίες

59. Εν γένει, ως έμβλημα νοείται οποιοδήποτε ιερογλυφικό, σύμβολο ή αποτύπωση που αναπαριστά κάποια μορφή, δίδοντας έμφαση στον συμβολισμό του σχεδίου [22]. Αντιθέτως, στον νομικό τομέα, τα εξειδικευμένα λεξικά συσχετίζουν, με απόλυτη σχεδόν ομοφωνία, τη λέξη αυτή με τα εμβλήματα που συνδέονται με την κυριαρχία των χωρών, όπως είναι οι σημαίες και οι θυρεοί [23], και του

22 — *Diccionario de la lengua española*, Real Academia Española, 21η έκδοση, Espasa Calpe, Μαδρίτη, 1992, σ. 803. Βλ., επίσης, νέο petit Robert, *Dictionnaire de la langue française,* Dictionnaires Le Robert, Παρίσι, 1993, σ. 829.

23 — *Black's Law Dictionary,* 7η έκδοση, West Group, St. Paul, Minneapolis (Η.Π.Α.), 1999, σ. 540, και *Creifelds Rechtswörterbuch,* 16η έκδοση, C. H. Beck, Μόναχο, 2000, σ. 663 (Hoheitszeichen).

αποδίδουν επίσης την ιδιαιτερότητα να υποδηλώνει ένα κράτος, άλλους τοπικούς οργανισμούς, πολιτικά κόμματα ή άλλους δημόσιους φορείς [24].

60. Στο διεθνές δίκαιο, υπάρχει το κλασικό παράδειγμα της σημαίας ως εκφράσεως της υποταγής σε ένα κράτος. Βάσει εθιμικού δικαίου, τα κράτη έχουν την αποκλειστική εξουσία [25] να δίδουν την εθνικότητά τους σε πλοία επιτρέποντάς τους να φέρουν τη σημαία της χώρας της οποίας το δίκαιο διέπει το σκάφος, έθιμο το οποίο κωδικοποιήθηκε με τη σύμβαση του Montego Bay [26].

61. Εντούτοις, από κοινωνιολογικής απόψεως, η εξομοίωση ορισμένων διακριτικών ή εμβλημάτων με συγκεκριμένο έθνος βαίνει πέραν των πλοίων και των διαστημοπλοίων και εκτείνεται εξίσου σε όλους τους πολίτες. Για να φέρω ένα σχετικό παράδειγμα, υπενθυμίζω την εικόνα χιλιάδων ανθρώπων οι οποίοι έσειαν τις μικρές σημαίες της Starr Banner [27] κατά την ανάληψη των καθηκόντων από τον Barack Obama ως τεσσαρακοστού τετάρτου Προέδρου των Ηνωμένων Πολιτειών. Εντούτοις, δεν έχω καμία αμφιβολία ότι κάθε πολίτης διατηρεί κάποια ανάμνηση ορισμένων παρεμφερών εκδηλώσεων σε σχέση με τον τόπο καταγωγής στον οποίον ανήκει ή κάποιου ολυμπιονίκη αθλητή με δάκρυα συγκινήσεως στο βάθρο ενώ γίνεται έπαρση της σημαίας της χώρας του και ανακρούεται ο εθνικός ύμνος ή κάποιων στρατιωτικών μονάδων που χαιρετούν τη σημαία τους.

62. Οι ανωτέρω αναπτύξεις τονίζουν το γεγονός ότι οι δεσμοί μεταξύ των εθνικών εμβλημάτων και των υπηκόων ενός κράτους έχουν βαθιές ρίζες στην ιστορία, στον πολιτισμό, στις παραδόσεις, στα εδάφη, στη διεθνή ανάπτυξη ακόμη και στη χαρακτηριστική ιδιοσυστασία ενός λαού. Εν γένει, τα εμβλήματα αυτά είναι τα σύμβολα ενός έθνους για το οποίο αυτοί που τα φέρουν αισθάνονται περισσότερο ή λιγότερο περήφανοι. Ωστόσο, ακόμη και όταν δεν συμβαίνει τούτο, κάθε πρόσωπο που ανήκει στην ομάδα αυτή αντιλαμβάνεται τη σημαία του μεταξύ πολλών άλλων, διότι την αναγνωρίζει υποσυνείδητα ανεξαρτήτως των προτιμήσεών του.

63. Αν θεωρηθεί, όπως υποστηρίζει η αναιρεσείουσα, ότι τα εθνικά εμβλήματα επιτελούν «βασικές λειτουργίες», θα έπρεπε να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στις λειτουργίες της ταυτοποιήσεως μιας χώρας και της υποδηλώσεως της κυριαρχίας της. Έτσι, εντός ενός κράτους, τα εθνικά εμβλήματα λειτουργούν ως συνεκτικό υλικό της κοινωνίας, ενώ, σε εθνικό επίπεδο, καθιστούν ευχερέστερη τη διάκριση μεταξύ των εθνικοτήτων.

64. Έτσι, επομένως, τα σήματα επιτελούν στον κόσμο του εμπορίου ένα διαφορετικό ρόλο από αυτόν των εμβλημάτων. Το Δικαστήριο έχει επανειλημμένως αποφανθεί επί του ζητήματος του σκοπού των σημείων που καταχωρούνται ως σήματα.

24 — Βλ., μεταξύ άλλων, Cornu, G., *Vocabulaire juridique*, 8η έκδοση, Presses Universitaires de France, 2000, σ. 328.

25 — Dupuy, J.-M., *Droit international public*, 4η έκδοση, Dalloz, Παρίσι, 1998, σ. 72.

26 — Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το δίκαιο της θάλασσας, που υπογράφηκε στο Montego Bay (Τζαμάικα) στις 10 Δεκεμβρίου 1982, και άρχισε να ισχύει από 16 Νοεμβρίου 1994. Η σύμβαση αυτή εγκρίθηκε εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας με την απόφαση 98/392/ΕΚ του Συμβουλίου, της 23ης Μαρτίου 1998 (ΕΕ L 179, σ. 1).

27 — Γνωστή επίσης με το υποκοριστικό «Stars and Stripes» και «Old Glory».

65. Κατά πάγια νομολογία, το δικαίωμα επί του σήματος αποτελεί ουσιώδες στοιχείο του συστήματος ανόθευτου ανταγωνισμού που επιδιώκει να καθιερώσει και να διαφυλάξει η Συνθήκη ΕΚ. Στο πλαίσιο αυτού του συστήματος, οι επιχειρήσεις πρέπει να είναι σε θέση να προσελκύουν την πελατεία με την ποιότητα των προϊόντων τους ή των υπηρεσιών τους, πράγμα που είναι δυνατό μόνο χάρη στην ύπαρξη διακριτικών γνωρισμάτων που εξατομικεύουν τα προϊόντα και τις υπηρεσίες αυτές [28].

66. Βάσει των ανωτέρω, η βασική λειτουργία των σημάτων έγκειται στο να παρέχουν την εγγύηση στον καταναλωτή ή στον τελικό χρήστη της προελεύσεως του προϊόντος ή της υπηρεσίας που φέρει το σήμα παρέχοντας τη δυνατότητα να τα διακρίνει, χωρίς κίνδυνο συγχύσεως, από άλλα προϊόντα και υπηρεσίες διαφορετικής προελεύσεως [29] και διασφαλίζοντας ότι όλα τα προϊόντα ή υπηρεσίες που φέρουν το σήμα αυτό κατασκευάστηκαν ή παρασχέθηκαν υπό τον έλεγχο μίας και μόνης επιχειρήσεως η οποία φέρει την ευθύνη για την ποιότητά τους [30].

67. Δεν είναι αναγκαίο να δίδεται έμφαση στο περιεχόμενο των διαφορών μεταξύ των «βασικών λειτουργιών» των εμπορικών σημάτων και αυτών των εθνικών εμβλημάτων. Εντούτοις, αυτή η αντιδιαστολή μεταξύ αυτών των δυο πραγματικοτήτων δεν αποτελεί παρά ένδειξη υπέρ της διαφορετικής νομικής μεταχειρίσεως, διότι πρέπει να διερευνάται επίσης αν βούληση του νομοθέτη ήταν να τυγχάνουν της αυτής μεταχειρίσεως στο πλαίσιο του δικαίου της βιομηχανικής ιδιοκτησίας.

ii) Τα καταχωρισμένα σήματα και τα εμβλήματα: μια επίσης διαφοροποιημένη προστασία

68. Η νομολογία έχει θέσει κατευθυντήριες γραμμές για την προστασία των καταχωρισμένων σημείων. Έτσι, στηριζόμενη στη δέκατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 89/104/ΕΟΚ [31], που αντιστοιχεί στην έβδομη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 40/94, η νομολογία τονίζει ότι η προστασία που παρέχει το καταχωρισθέν σήμα έχει ως πρώτο σκοπό να διασφαλίσει την προέλευση σε περίπτωση ομοιότητας με ένα άλλο σημείο ή μεταξύ των προϊόντων ή των υπηρεσιών, ο κίνδυνος συγχύσεως αποτελεί την ειδική προϋπόθεση για την ενεργοποίηση της προστασίας [32].

69. Επιπλέον, κατά το Δικαστήριο, δεν μπορεί να γίνει επίκληση των εξουσιών που παρέχει στη δικαιούχο το καταχωρισθέν σήμα και τις οποίες απαριθμεί το άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχείο β΄, της οδηγίας 89/104, το

28 — Αποφάσεις του Δικαστηρίου της 17ης Οκτωβρίου 1990, C-10/89, HAG GF (Συλλογή 1990, σ. I-3711, σκέψη 13), της 4ης Οκτωβρίου 2001, C-517/99, Merz & Krell (Συλλογή 2001, σ. I-6959, σκέψη 21), της 12ης Νοεμβρίου 2002, C-206/01, Arsenal Football Club (Συλλογή 2002, σ. I-10273, σκέψη 47), και της 17ης Μαρτίου 2005, C-228/03, Gillette Company και Gillette Group Finland (Συλλογή 2005, σ. I-2337, σκέψη 25).

29 — Αποφάσεις του Δικαστηρίου της 29ης Σεπτεμβρίου 1998, C-39/97, Canon (Συλλογή 1998, σ. I-5507, σκέψη 28), της 29ης Απριλίου 2004, C-371/02, Björnekulla Fruktindustrier (Συλλογή 2004, σ. I-5791, σκέψη 20), και της 6ης Οκτωβρίου 2005, C-120/04, Medion (Συλλογή 2005, σ. I-8551, σκέψη 23).

30 — Αποφάσεις του Δικαστηρίου της 23ης Μαΐου 1978, 102/77, Hoffmann-La Roche (Συλλογή τόμος 1978, σ. 351, σκέψη 7), της 18ης Ιουνίου 2002, C-299/99, Philips (Συλλογή 2002, σ. I-5475, σκέψη 30), καθώς και προπαρατεθείσα απόφαση Arsenal Football Club (σκέψη 48).

31 — Πρώτη οδηγία του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων (ΕΕ 1989 L 40, σ. 1).

32 — Βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Medion, σκέψη 24 βλ. και αποφάσεις του Δικαστηρίου της 10ης Απριλίου 2008, C-102/07, adidas και adidas Benelux (Συλλογή 2008, σ. I-2439, σκέψη 28), και της 12ης Ιουνίου 2008, C-533/06, O2 Holdings και O2 (UK) (Συλλογή 2008, σ. I-4231, σκέψη 47).

ισοδύναμο του άρθρου 9, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 40/94, παρά μόνον όταν η ταυτότητα ή η ομοιότητα τόσο των σημείων όσο και των προϊόντων ή των υπηρεσιών που αυτά υποδηλώνουν δημιουργεί ορισμένο βαθμό συγχύσεως στους καταναλωτές [33].

70. Στα ανωτέρω άρθρα, ως κίνδυνος συγχύσεως νοείται ο κίνδυνος να θεωρήσει το κοινό ότι τα εν λόγω προϊόντα ή οι υπηρεσίες προέρχονται από την ίδια επιχείρηση ή από επιχειρήσεις που συνδέονται οικονομικά μεταξύ τους [34].

71. Τέλος, η ύπαρξη κινδύνου συγχύσεως πρέπει να εκτιμάται σφαιρικά, λαμβανομένων υπόψη όλων των παραγόντων που ασκούν επιρροή, ιδίως των διακριτικών και κυρίαρχων στοιχείων ή της συνολικής εντυπώσεως που έχει ο μέσος καταναλωτής για το σήμα, χωρίς να εξετάζεται κάθε λεπτομέρεια [35]. Προκειμένου να εκτιμάται ο βαθμός ομοιότητας μεταξύ των σημείων, πρέπει να καθορίζεται ο βαθμός οπτικής, ακουστικής και εννοιολογικής ομοιότητάς τους και να σταθμίζονται τα στοιχεία αυτά βάσει της οικείας κατηγορίας προϊόντων ή υπηρεσιών και των προϋποθέσεων υπό τις οποίες διατίθενται στο εμπόριο [36].

72. Ως εκ τούτου, μπορεί ευχερώς να γίνει αντιληπτό ότι η προστασία των κρατικών εμβλημάτων διέπεται από κριτήρια πολύ διαφορετικά από αυτά που διέπουν τα σήματα. Εντούτοις, ελλείψει κοινοτικών νομολογιακών κανόνων πρέπει να αναζητείται κάποιος προσανατολισμός στους ισχύοντες κανόνες δικαίου καθώς και στη θεωρία.

73. Αρχικά, η Σύμβαση των Παρισίων συνέδεε την προστασία των εθνικών εμβλημάτων με τη δημόσια τάξη [37], ενδεχομένως λόγω της αντιλήψεως ότι τα σύμβολα αυτά ανήκουν σε όλους τους πολίτες, πράγμα που είχε ως αποτέλεσμα να μην τίθεται ζήτημα παραχωρήσεως ενός αποκλειστικού δικαιώματος σε μια επιχείρηση [38].

74. Το άρθρο 6 τρις της ανωτέρω διεθνούς Συμβάσεως, ως έχει μετά την αναθεώρηση της Λισσαβόνας, προβλέπει την απόλυτη προστασία σε τρία επίπεδα: αφενός, ισχύει για όλα τα προϊόντα και, οσάκις προβλέπεται από το εθνικό δίκαιο, ισχύει και για τις υπηρεσίες [39] της ονοματολογίας της Νίκαιας. Αφετέρου, δεν εξαρτάται από τη δημιουργία κάποιου δεσμού μεταξύ του σήματος του οποίου ζητείται η καταχώριση και του εμβλήματος. Πράγματι, το άρθρο 6 τρις, παρά-

33 — Προπαρατεθείσα απόφαση Medion (σκέψη 25).

34 — Αποφάσεις του Δικαστηρίου της 22ας Ιουνίου 1999, C-342/97, Lloyd Schuhfabrik Meyer (Συλλογή 1999, σ. I-3819, σκέψη 17), Medion, προπαρατεθείσα (σκέψη 26), και της 12ης Ιουνίου 2007, C-334/05 P, ΓΕΕΑ κατά Shaker (Συλλογή 2007, σ. I-4529, σκέψη 33).

35 — Αποφάσεις του Δικαστηρίου της 11ης Νοεμβρίου 1997, C-251/95, SABEL (Συλλογή 1997, σ. I-6191, σκέψεις 22 και 23), Lloyd Schuhfabrik Meyer, προπαρατεθείσα (σκέψεις 18 και 25), της 22ας Ιουνίου 2000, C-425/98, Marca Mode (Συλλογή 2000, σ. I-4861, σκέψη 40), της 23ης Μαρτίου 2006, C-206/04 P, Mülhens κατά ΓΕΕΑ (Συλλογή 2006, σ. I-2717, σκέψεις 18 και 19), και ΓΕΕΑ κατά Shaker, προπαρατεθείσα (σκέψη 35) Βλ., επίσης, διάταξη της 28ης Απριλίου 2004, C-3/03 P, Matratzen Concord κατά ΓΕΕΑ (Συλλογή 2004, σ. I-3657, σκέψη 28).

36 — Απόφαση Lloyd Schuhfabrik Meyer, προπαρατεθείσα (σκέψη 27)· αποφάσεις του Δικαστηρίου της 12ης Ιανουαρίου 2006, C-361/04 P, Ruiz-Picasso κ.λπ. κατά ΓΕΕΑ (Συλλογή 2006, σ. I-643, σκέψη 37), και ΓΕΕΑ κατά Shaker, προπαρατεθείσα (σκέψη 36)· βλ., επίσης, διάταξη της 27ης Απριλίου 2006, C-235/05 P, L'Oréal κατά ΓΕΕΑ (σκέψη 40).

37 — Bogsch, A., «Les cents premières années de la Convention de Paris pour la protection de la propriété industrielle», σε *La Propriété industrielle*, OMPI, τεύχος 7/8 — Ιούλιος/Αύγουστος 1983, σ. 224.

38 — Lema Devesa, C., «Artículo 7 — Motivos de denegación absolutos», Casado Cerviño, A., και Llobregat Hurtado, M.ª-L. (Coordinadores), «*Comentarios a los reglamentos sobre la marca comunitaria*», 2η έκδοση, La Ley, Μαδρίτη, 2000, σ. 100.

39 — Fernández-Nóvoa, C., «*Tratado sobre Derecho de Marcas*», Marcial Pons, Μαδρίτη, 2001, σ. 170· η άποψη αυτή συνάγεται εμμέσως πλην σαφώς από την υποσημείωση 82.

γραφος 1, στοιχείο γ', δεύτερη περίοδος, της εν λόγω Συμβάσεως [40] επιτρέπει την καταχώριση ή τη χρήση ενός σημείου εφόσον δεν παραπλανά το κοινό ως προς την ύπαρξη δεσμού μεταξύ της επιχειρήσεως που το χρησιμοποιεί και του διακρατικού οργανισμού που έχει το δικαίωμα επί του εμβλήματος. Ως εκ τούτου, a contrario sensu, μπορεί να συναχθεί ότι ο δεσμός αυτός δεν απαιτείται για τα κρατικά εμβλήματα, αλλά μόνο για τα εμβλήματα αυτών των διεθνών οργανισμών [41].

75. Ως εκ τούτου, αρκεί να υπάρχει ένα ακριβές αντίγραφο ή κάποια απομίμηση [42] του εμβλήματος προκειμένου να ενεργοποιηθεί η προστασία που παρέχει το άρθρο 6 τρις στα εθνικά σύμβολα. Η προστασία αυτή περιλαμβάνει όχι μόνον την απόρριψη της αιτήσεως καταχωρίσεως ή την ακύρωση της καταχωρίσεως των σημείων με τα οποία επιχειρείται η οικειοποίηση του εθνικού εμβλήματος, αλλά και η απαγόρευση της χρήσεώς τους οσάκις η εν λόγω επιχείρηση δεν έχει λάβει την απαιτούμενη άδεια από τις αρμόδιες αρχές. Πρέπει να παρατηρηθεί ότι, σε περίπτωση συνδρομής ενός απόλυτου λόγου απαραδέκτου [43], η παρέμβαση των γραφείων σημάτων που δεσμεύονται από τη Σύμβαση των Παρισίων πρέπει να χωρεί αυτεπαγγέλτως, ενώ η προστασία των εμπορικών σημάτων παρέχεται πάντοτε κατόπιν αιτήματος των μερών.

40 — Σημείο 8 των ανά χείρας προτάσεων.

41 — Bodenhausen, G.H.C., *Guide d'application de la Convention de Paris pour la protection de la propriété industrielle,* BIRPI, 1969, σ. 101.

42 — Και στο σημείο αυτό ακολουθώ τον Fernández-Nóvoa, C., όπ.π., σ. 170, μεταφέροντας εντούτοις στο κοινοτικό δίκαιο το εύστοχο σχόλιό του σχετικά με το ισπανικό δίκαιο.

43 — Ο Lema Devesa, C., όπ.π., σ. 100, αρνείται τον απόλυτο χαρακτήρα αυτού του λόγου απαραδέκτου λόγω της τυχόν λήψεως αδείας.

76. Τέλος, είναι σαφές ότι οι νομικοί θεσμοί της ακυρότητας και της εκπτώσεως από ένα δικαίωμα, που είναι χαρακτηριστικοί για τα εμπορικά σήματα, δεν έχουν επιπτώσεις στα εθνικά εμβλήματα.

77. Η ανωτέρω σκιαγράφηση των διαφορών μεταξύ της βασικής λειτουργίας των σημάτων και των εμβλημάτων και της προστασίας που τους παρέχεται αντικρούει την άποψη της αναιρεσείουσας στην υπόθεση C-202/08 P, η οποία υπεραμύνεται της αναλογικής εφαρμογής των ιδίων κριτηρίων προστασίας σε αμφότερους τους τύπους σημείων.

78. Ως εκ τούτου, ορθώς η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση δεν δέχτηκε τα αιτήματα της American Clothing της οποίας τα επιχειρήματα πρέπει να απορριφθούν.

Ως προς την εσφαλμένη ερμηνεία της εννοίας της «απομιμήσεως εξ επόψεως εραλδικής»

79. Η αναιρεσείουσα στην υπόθεση C-202/08 P προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση ερμήνευσε εσφαλμένα την έννοια «απομίμηση εξ επόψεως εραλδικής», προκρίνοντας, μεταξύ άλλων, την εραλδική αντί της γεωμετρικής περιγραφής, πράγμα που αντιβαίνει στο άρθρο 6 τρις της Συμβάσεως των Παρισίων.

80. Ως εκ τούτου, η αιτίαση αυτή στηρίζεται στη διαφορετική αντίληψη της σημασίας της περιφράσεως που χρησιμοποιεί το προπαρατεθέν άρθρο. Ελλείψει νομολογίας η οποία θα μπορούσε να στηρίξει τις αναπτύξεις μου, είμαι υποχρεωμένος εκ νέου να προστρέξω στη θεωρία και στους βασικούς κανόνες της νομικής ερμηνευτικής.

81. Πρώτον, λόγω της προαναφερθείσας *απόλυτης* προστασίας που απολαύουν τα εθνικά σύμβολα, τα κράτη έχουν το μονοπώλιο επί της καταχωρίσεως, όχι όμως επί της χρήσεως [44], αυτών των σημείων. Εντούτοις, το μονοπώλιο αυτό υπόκειται σε ορισμένα όρια, δεδομένου ότι δεν περιλαμβάνει την εικόνα η οποία ενσωματώνει το έμβλημα, αλλά μόνον την εραλδική έκφρασή της, λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι, σε πολλές περιπτώσεις, αυτά τα επίσημα σημεία εκφράζονται με τη μορφή συμβόλων γενικής χρήσεως, όπως είναι ένα ζώο, ένα φυτό, τα αστέρια ή παρεμφερή αντικείμενα [45]. Επιπλέον, η έννοια του «εθνικού εμβλήματος» απαιτεί μια στενή ερμηνεία [46].

82. Δεύτερον, η εραλδική έποψη δεν συνεπάγεται την περιγραφή από ειδικό στην επιστήμη αυτή. Μολονότι η κληρονομιά της εραλδικής δεν είναι αμελητέα, τόσο λόγω των επιπτώσεών της στις πλαστικές τέχνες όσο και λόγω του πλούτου του τεχνικού λεξιλογίου της, δεν πρέπει να θεωρείται ότι ο μέσος καταναλωτής είναι εξοικειωμένος με την ορολογία αυτή η οποία είναι εξαιρετικά περίπλοκη για τους μη ειδικούς.

83. Ούτε η γεωμετρική περιγραφή θα ανταποκρινόταν στις απαιτήσεις του άρθρου 6 τρις. Ο λεπτολόγος χαρακτήρας που είναι εγγενής στην περιγραφή αυτή θα καθιστούσε κενή περιεχομένου την προστασία που το άρθρο αυτό παρέχει στα εμβλήματα, διότι μια λεπτομέρεια θα αρκούσε προκειμένου να θεωρηθεί ότι δεν υπάρχει ταυτότητα μεταξύ δύο περιγραφών.

84. Συνεπώς, ορθώς το Πρωτοδικείο στήριξε την εξειδίκευση του καναδικού εμβλήματος στην ανακοίνωση στην οποία προέβη ο Καναδάς έναντι του Γραφείου του ΠΟΠΙ. Πράγματι, από το κείμενο αυτό διαφαίνονται οι ενδεχόμενες ομοιότητες και διαφορές μεταξύ του προς καταχώριση σήματος και του συμβόλου της χώρας αυτής. Δεδομένου ότι η ανακοίνωση μνημόνευε μόνον τη σημαία με το σύμβολο, χωρίς άλλες διευκρινίσεις, το Πρωτοδικείο δεν υπέπεσε σε πλάνη λαμβάνοντας ως αφετηρία του την πλέον απλή περιγραφή του εμβλήματος, ήτοι αυτήν ενός φύλλου σφενδάμνου ερυθρού χρώματος [47], διότι η American Clothing δεν προέβαλε κανένα επιχείρημα ως προς την ύπαρξη πραγματικής πλάνης ή πλάνης περί το δίκαιο.

85. Τρίτον, όσον αφορά την «απομίμηση» η σύγκριση δεν είναι λυσιτελής για να προσδιο-

44 — Ομόφωνη η θεωρία σε σχέση με την ελεύθερη κυκλοφορία των κρατικών συμβόλων εντός των ορίων ισχύος των νόμων του εκάστοτε κράτους βλ., αντί πολλών, Fezer, K. H., *Markenrecht,* 2η έκδοση, C.H. Beck, Μόναχο, 1999, σ. 476.

45 — Ströbele, P., «Absolute Schutzhindernisse», Ströbele, P., και Hacker, F., *Markengesetz,* 8η έκδοση, Heymanns, Μόναχο, 2006, σ. 411.

46 — Έτσι αντιλαμβάνομαι την άποψη του Fezer, K.-H., όπ.π., σ. 473.

47 — Σκέψη 73 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

ριστεί ο κίνδυνος συγχύσεως. Το αντίγραφο πρέπει να συγκεντρώνει τις εραλδικές προϋποθέσεις που διαφοροποιούν το έμβλημα από άλλα σημεία [48]. Οι ιδιαιτερότητες αυτές επισημαίνονται εν γένει στις σύντομες περιγραφές τις οποίες τα κράτη που έχουν συμβληθεί στη Σύμβαση των Παρισίων αποστέλλουν στο Γραφείο του ΠΟΠΙ.

86. Εν συνόψει, από τις ανωτέρω αναπτύξεις συνάγεται ότι, κατά την άποψή μου, η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση δεν υπέπεσε σε πλάνη κατά την ερμηνεία της εννοίας «απομίμηση εξ επόψεως εραλδικής». Ως εκ τούτου, πρέπει να απορριφθούν οι ισχυρισμοί της αναιρεσείουσας.

Περί των σφαλμάτων από τη μη συνεκτίμηση ορισμένων ιδιαιτεροτήτων του σημείου για το οποίο υποβλήθηκε αίτηση καταχωρίσεως ως σήματος

87. Η American Clothing προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι δεν έλαβε υπόψη του τη «συνολική εντύπωση» που δημιουργούν τα σύνθετα σήματα. Προσάπτει επίσης στο Πρωτοδικείο ότι δεν δέχτηκε την καταχώριση του σήματος στο ΓΕΕΑ με «δήλωση παραιτήσεως» (disclaimer), με την οποία θα παραιτείτο από οποιαδήποτε προστασία του επίμαχου σημείου, ακολουθώντας με τον τρόπο αυτόν την πρακτική των καναδικών αρχών που είναι αρμόδιες για τα σήματα. Παραλείποντας να πράξει τούτο, τα αποδεικτικά στοιχεία που προσκόμισε η American Clothing σχετικά με την πρακτική της «δηλώσεως παραιτήσεως» (disclaimer) που εφαρμόζεται στον Καναδά παραποιήθηκαν. Η ανωτέρω εταιρία υποστηρίζει επίσης ότι υπέστη δυσμενή μεταχείριση, διότι το ΓΕΕΑ θα είχε ερμηνεύσει, σε παρεμφερείς καταστάσεις, διαφορετικά τα άρθρα 7, παράγραφος 1, στοιχείο η΄, του κανονισμού 40/94 και 6 τρις της Συμβάσεως των Παρισίων.

88. Όσον αφορά τη συνολική εντύπωσή που προκαλεί το σήμα, η απόλυτη προστασία των εθνικών εμβλημάτων εκτείνεται εξίσου, δυνάμει του άρθρου 6 τρις της Συμβάσεως των Παρισίων, στις καταστάσεις τις οποίες τα σύμβολα αυτά δεν αποτελούν παρά μέρος ενός άλλου σημείου. Δεν θα μπορούσε να δοθεί κάποια διαφορετική ερμηνεία στο εν λόγω άρθρο το οποίο συμπληρώνει «[…] ή ως στοιχείων των σημάτων αυτών». Αν το εν λόγω άρθρο δεν ερμηνευθεί με τον τρόπο αυτόν, η προστασία που αυτό παρέχει στα εμβλήματα στερείται οποιασδήποτε αποτελεσματικότητας, διότι, ενσωματώνοντάς τα σε μια εικόνα που περιλαμβάνει και άλλα στοιχεία, θα ήταν δυνατό να καταστρατηγηθεί η απαγόρευση καταχωρίσεως.

89. Η πρακτική της «δηλώσεως παραιτήσεως» (disclaimer) αποτελεί ευχέρεια του ΓΕΕΑ που του παρέχει τη δυνατότητα να προβαίνει στην καταχώριση, υπό ορισμένες συνθήκες, αλλά δεν είναι υποχρέωσή του. Εν πάση περιπτώσει, η κοινοτική υπηρεσία δεν κάνει χρήση της ευχέρειας αυτής, διότι αναγνωρίζει την αρχή ότι δεν μπορεί να τύχει προστασίας ένα μόνον από τα πλείονα στοιχεία τα οποία περιλαμβάνουν τα σημεία [49]. Μολονότι η αναιρεσείουσα ζητεί από το Δικαστήριο να υποχρεώσει το ΓΕΕΑ να δεχτεί μια δήλωση παραιτήσεως (disclaimer), δεν πρέπει να παραβλέπεται το

48 — Bodenhausen, G.H.C., όπ.π., σ. 100, και Ströbele, P., όπ.π., σ. 411.

49 — Bender, A., «Der Ablauf des Anmeldeverfahrens», Fezer, K.-H., *Handbuch der Markenpraxis — Band I Markenverfahrensrecht,* C.H. Beck, Μόναχο, 2007, σ. 585.

γεγονός ότι, δυνάμει του άρθρου 63, παράγραφος 6, του κανονισμού 40/94, εναπόκειται στο Γραφείο να λάβει τα αναγκαία μέτρα για την εκτέλεση των αποφάσεων των κοινοτικών δικαστηρίων.

90. Εντούτοις, εν αντιθέσει προς τους ισχυρισμούς της American Clothing, το Πρωτοδικείο δεν αρνείται την πρακτική του καναδικού γραφείου σημάτων περιορίζεται απλώς να διαπιστώσει κατά τρόπο πειστικό με τη σκέψη 85 ότι η εν λόγω επιχείρηση δεν απέδειξε ορισμένους ισχυρισμούς που αφορούν το ζήτημα αυτό. Η αναιρεσείουσα δεν διευκρινίζει με ποιον τρόπο υπήρξε παραποίηση των αποδεικτικών στοιχείων. Ως εκ τούτου, το επιχείρημα αυτό, το οποίο αμφισβητεί την ορθότητα της εκτιμήσεως των πραγματικών περιστατικών στην οποία προέβη το Πρωτοδικείο, ευελπιστεί να έχει μια καλύτερη τύχη στο πλαίσιο της αναιρετικής διαδικασίας. Εντούτοις, το άρθρο 58 του Οργανισμού του Δικαστηρίου απαγορεύει σε αυτό οποιαδήποτε ανάμιξη στη διερεύνηση των πραγματικών περιστατικών. Δεδομένου ότι η αναιρεσείουσα δεν απέδειξε τον ισχυρισμό περί παραποιήσεως, που ήταν ο μόνος τρόπος προκειμένου το Δικαστήριο να μπορέσει να εξετάσει τα πραγματικά περιστατικά [50], πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτο το επιχείρημα που εξέτασα.

91. Ως εκ περισσού, εάν γινόταν δεκτό αυτό το επιχείρημα της αναιρεσείουσας, η οποία επικαλείται προγενέστερες υποθέσεις τις οποίες έκρινε το ΓΕΕΑ, υπάρχει πάγια νομολογία δυνάμει της οποίας οι αποφάσεις που αφορούν την καταχώριση ενός σημείου ως κοινοτικού σήματος και τις οποίες λαμβάνουν τα τμήματα προσφυγών βάσει του κανονισμού 40/94, εμπίπτουν στη σφαίρα της ασκήσεως δέσμιας αρμοδιότητας και όχι διακριτικής ευχέρειας. Επομένως, το κατά πόσον ένα σημείο μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο καταχωρίσεως ως κοινοτικό σήμα δεν πρέπει να εκτιμάται παρά μόνο βάσει του κανονισμού αυτού, όπως ερμηνεύεται από τον κοινοτικό δικαστή, και όχι βάσει κάποιας προγενέστερης πρακτικής [51]. Ως εκ τούτου, ούτε το επιχείρημα ότι η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση προσβάλλει την αρχή της απαγορεύσεως των δυσμενών διακρίσεων πρόκειται να ευδοκιμήσει.

92. Όσον αφορά την εμπειρία άλλων εθνικών αρχών που είναι αρμόδιες για τα σήματα, το Πρωτοδικείο υπενθύμισε με τη σκέψη 84 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ότι το κοινοτικό καθεστώς σημάτων συνιστά αυτόνομο σύστημα, αποτελούμενο από σύνολο σκοπών και κανόνων που προσιδιάζουν σε αυτό, δεδομένου ότι η εφαρμογή του είναι ανεξάρτητη από κάθε εθνικό σύστημα. Ως εκ τούτου, το ΓΕΕΑ εξετάζει τα σημεία αποκλειστικά βάσει της κοινοτικής νομοθεσίας, χωρίς να δεσμεύεται από τις αποφάσεις των γραφείων σημάτων των κρατών μελών, μολονότι λαμβάνει υπόψη του, ως στοιχεία που αφορούν πραγματικά περιστατικά, τα σήματα που έχουν καταχωριστεί στις χώρες της Ενώσεως [52].

50 — Βλ. π.χ., απόφαση του Δικαστηρίου της 19ης Σεπτεμβρίου 2002, C-104/00, DKV κατά ΓΕΕΑ (Companyline) (Συλλογή 2002, σ. I-7561, σκέψεις 21 και 22), καθώς και προτάσεις μου επί της ανωτέρω υποθέσεως (σημεία 59 και 60) βλ., επίσης, απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Οκτωβρίου 2002, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 έως C-252/99 P και C-254/99 P, Limburgse Vinyl Maatschappij κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 2002, σ. I-8375, σκέψεις 330 και 331), καθώς και διάταξη του Δικαστηρίου της 5ης Φεβρουαρίου 2004, C-326/01 P, Telefon & Buch (Συλλογή 2004, σ. I-1371, σκέψη 35).

51 — Αποφάσεις του Δικαστηρίου της 15ης Σεπτεμβρίου 2005, C-37/03 P, BioID κατά ΓΕΕΑ (Συλλογή 2005, σ. I-7975, σκέψεις 47 έως 51), της 12ης Ιανουαρίου 2006, C-173/04 P, Deutsche SiSi-Werke κατά ΓΕΕΑ (Συλλογή 2006, σ. I-551, σκέψη 48), και διατάξεις της 13ης Φεβρουαρίου 2008, C-212/07 P, Indorata-Serviços e Gestão κατά ΓΕΕΑ (σκέψεις 43 και 44) και της 12ης Φεβρουαρίου 2009, C-39/08 και C-43/08, Bild digital GmbH & Co.KG (σκέψη 13).

52 — Υπό το πνεύμα αυτό, βλ. αποφάσεις της 12ης Φεβρουαρίου 2004, C-363/99, Koninklijke KPN Nederland (Συλλογή 2004, σ. I-1619, σκέψεις 42 έως 44), και C-218/01, Henkel (Συλλογή 2004, σ. I-1725, σκέψεις 61 και 62), καθώς και προτάσεις επί της υποθέσεως αυτής (σημεία 23 και 24). Βλ., επίσης, προπαρατεθείσα διάταξη Bild digital GmbH & Co. KG (σκέψεις 14 έως 16).

93. Τέλος, η αναιρεσείουσα προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι παρέλειψε να εξετάσει τις συνήθεις συνθήκες χρήσεως του προς καταχώριση σήματος. Κατά την άποψή της, ο τρόπος με τον οποίον είχε την πρόθεση να χρησιμοποιήσει το σημείο δεν θα δημιουργούσε καμία σύγχυση, δεδομένου ότι το κοινό θα το αντιλαμβανόταν ως διακοσμητικό στοιχείο χωρίς να το συσχετίζει με το καναδικό έμβλημα.

94. Εντούτοις, όπως έκρινε το Πρωτοδικείο με τη σκέψη 77 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η εφαρμογή του άρθρου 6 τρις, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, της Συμβάσεως των Παρισίων δεν προϋποθέτει το ενδεχόμενο παραπλανήσεως του ενδιαφερόμενου κοινού ως προς την προέλευση των προϊόντων που προσδιορίζει το προς καταχώριση σήμα ή ως προς την ύπαρξη σχέσεως μεταξύ του δικαιούχου του σήματος αυτού και του κράτους του οποίου το έμβλημα περιλαμβάνεται στο εν λόγω σήμα. Για ένα μέρος της θεωρίας, η ratio του άρθρου 6 τρις, στοιχείο α΄, έγκειται στην ανάγκη να αποτραπεί το ενδεχόμενο να αχθεί ο καταναλωτής στο συμπέρασμα ότι υπάρχει «επίσημη» σχέση μεταξύ του σημείου και του κράτους λόγω της απλής παρουσίας του εθνικού εμβλήματος επί του σήματος [53]. Εντούτοις, μολονότι ο κανόνας στηρίζεται στη βούληση να αποφευχθεί η δημιουργία σχέσεως μεταξύ του εθνικού εμβλήματος, δεν πρόκειται για προϋπόθεση εφαρμογής του. Ως εκ τούτου, πρέπει να απορριφθεί και το επιχείρημα αυτό.

95. Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω αναπτύξεων, αφού απορρίφθηκαν οι ισχυρισμοί της αναιρεσείουσας στην υπόθεση C-202/08 P, πρέπει να απορριφθεί ο μοναδικός λόγος αναιρέσεως που προέβαλε η American Clothing και, κατά συνέπεια, να απορριφθεί η αίτηση αναιρέσεως στο σύνολό της.

Β — *Η αίτηση αναιρέσεως στην υπόθεση C-208/08 P*

1. Επιχειρήματα των διαδίκων

96. Με την αίτησή του αναιρέσεως, το ΓΕΕΑ ζητεί την εν μέρει αναίρεση της αποφάσεως του Πρωτοδικείου καθό μέτρο έκρινε ότι το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο η΄, του κανονισμού 40/94, σε συνδυασμό με το άρθρο 6 τρις της Συμβάσεως των Παρισίων, δεν έχει εφαρμογή επί των σημάτων υπηρεσιών [54].

97. Η αίτησή της αναιρέσεως στηρίζεται σε ένα μόνο λόγο, ήτοι στην πλάνη περί το δίκαιο στην οποία υπέπεσε το Πρωτοδικείο ερμηνεύοντας κατά γράμμα το προπαρατεθέν άρθρο της Συμβάσεως των Παρισίων, χωρίς να λάβει υπόψη του το πνεύμα και την

53 — Bodenhausen, G.H.C., οπ.π., σ. 99 στο αγγλικό δίκαιο: Kitchin, D., Llewelyn, D., Mellor, J., Meade, R., Moody Stuart, T. & Keeling, D., *Kerly's Law of Trade Marks and Trade Names,* 14η έκδοση, Sweet & Maxwell, Λονδίνο, 2005, σ. 219 στο ισπανικό δίκαιο: Marco Arcalá, L. A, «Artículo 5. Prohibiciones absolutas», Bercovitz Rodríguez-Cano, A. (director), *Comentarios a la Ley de Marcas,* 2η έκδοση, Thomson-Aranzadi, Ναβάρα, 2008, τόμος I, σ. 234.

54 — Βλ. σκέψεις 22 έως 33 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

οικονομία του. Εν συνόψει, το κοινοτικό γραφείο σημάτων υπεραμύνεται μιας διασταλτικής ερμηνείας του άρθρου αυτού της Συμβάσεως στηριζόμενο στις ακόλουθες εκτιμήσεις:

1) κατά την αναθεώρηση της Συμβάσεως το 1958 στη Λισσαβόνα, η υποχρέωση των συμβαλλόμενων κρατών να προστατεύουν τα εμπορικά και βιομηχανικά σήματα επεκτάθηκε στα σήματα υπηρεσιών με την προσθήκη του άρθρου 6 εξάκις [55]. Συγκεκριμένα, σκοπός της αναθεωρήσεως ήταν η εξίσωση των δύο κατηγοριών, ήτοι των προϊόντων και των υπηρεσιών·

2) όπως προκύπτει από το άρθρο 29, παράγραφος 1, του κανονισμού 40/94, σκοπός του νομοθέτη δεν ήταν να τυγχάνουν διαφορετικής μεταχειρίσεως τα εμπορικά σήματα και τα σήματα υπηρεσιών·

3) το άρθρο 16 του TLT, βάσει του οποίου το Πρωτοδικείο συνήγαγε εξ αντιδιαστολής ότι το άρθρο 6 εξάκις δεν μπορεί να εφαρμοστεί στα σήματα υπηρεσιών, διευκρινίζει απλώς το πεδίο εφαρμογής της Συμβάσεως χωρίς να το τροποποιεί, και

4) το Δικαστήριο έχει αποφανθεί, τουλάχιστον εμμέσως, υπέρ της ίσης μεταχειρίσεως αυτών των δύο κατηγοριών σημείων. Συγκεκριμένα, στη γνωστή με το όνομα «Fincas Tarragona» υπόθεση [56], με την απάντησή του στο προδικαστικό ερώτημα, το Δικαστήριο δεν ήρε αυτεπαγγέλτως και εκ των προτέρων τις επιφυλάξεις σχετικά με τη δυνατότητα εφαρμογής επί των σημάτων υπηρεσιών του άρθρου 4, παράγραφος 2, στοιχείο δ΄, της οδηγίας 89/104, σε συνδυασμό με το άρθρο 6 δις της Συμβάσεως των Παρισίων, το οποίο, όπως ακριβώς το προπαρατεθέν άρθρο 6 τρις, μνημονεύει μόνον τα εμπορικά ή βιομηχανικά σήματα.

98. Η American Clothing επισημαίνει τον σαφή και απαλλαγμένο αιρέσεων χαρακτήρα αυτού του άρθρου 6 τρις το οποίο δεν μπορεί να εφαρμοστεί επί των σημάτων υπηρεσιών.

99. Κατά την American Clothing, το Δικαστήριο δεν εξέτασε, στο πλαίσιο της αποφάσεως Fincas Tarragona, το άρθρο 6 δις της Συμβάσεως των Παρισίων, ανεξαρτήτως του γεγονότος ότι το Πρωτοδικείο είχε κρίνει προηγουμένως ότι το άρθρο αυτό δεν αφορά τα σήματα υπηρεσιών [57].

55 — Παρατίθεται στο σημείο 9 των ανά χείρας προτάσεων.

56 — Απόφαση του Δικαστηρίου της 22ας Νοεμβρίου 2007, C-328/06, Nieto Nuño (Συλλογή 2007, σ. I-10093).

57 — Παραπέμπει στις αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 11ης Ιουλίου 2007, T-263/03, Mülhens κατά ΓΕΕΑ (Συλλογή 2007, σ. II-78, σκέψη 54), και T-150/04, Mülhens κατά ΓΕΕΑ — Minoronzoni (Συλλογή 2007, σ. II-2353, σκέψη 59).

100. Η διάδικος αυτή υποστηρίζει επίσης ότι το άρθρο 6 εξάκις της Συμβάσεως των Παρισίων δεν επηρεάζει το άρθρο 6 τρις. Συγκεκριμένα, από την Πράξη της Λισσαβόνας συνάγεται ότι η περισσότερο φιλόδοξη άποψη η οποία έτεινε να εξισώσει τα σήματα υπηρεσιών με τα εμπορικά σήματα δεν ευδοκίμησε στο πλαίσιο της διασκέψεως αυτής.

α) Ως προς την ορθή ερμηνεία του άρθρου 6 τρις της Συμβάσεως των Παρισίων

101. Κατά την American Clothing, το άρθρο 16 της TLT δεν εξειδικεύει το επίμαχο άρθρο 6 τρις της Συμβάσεως των Παρισίων, αλλά το συμπληρώνει και επεκτείνει το πεδίο εφαρμογής του στις υπηρεσίες.

104. Ο βασικός σκοπός της Συμβάσεως συνίσταται στη διατήρηση της αρχής της εθνικής μεταχειρίσεως, συνοδευόμενης από ορισμένους ελάχιστους κανόνες προστασίας των αντικειμένων βιομηχανικής ιδιοκτησίας τα οποία αφορά [58].

2. Εξέταση της αιτήσεως αναιρέσεως

102. Μολονότι συμμερίζομαι την άποψη του ΓΕΕΑ ότι συντρέχει πλάνη περί το δίκαιο στην ερμηνεία του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο η΄, του κανονισμού 40/94, σε συνδυασμό με το άρθρο 6 τρις της Συμβάσεως των Παρισίων, δεν συμφωνώ με την εκτίμησή του ότι η πλάνη προέρχεται από τη γραμματική ερμηνεία του άρθρου αυτού. Ούτε συμμερίζομαι την άποψή του περί διασταλτικής εφαρμογής του άρθρου αυτού, στηριζόμενη στο άρθρο 6 εξάκις και στην TLT, δεδομένου ότι κάτι τέτοιο θα αλλοίωνε το νόημα όλων των προαναφερθέντων άρθρων.

105. Ο κανόνας της εθνικής μεταχειρίσεως περιλαμβάνει την απαγόρευση της δυσμενούς διακρίσεως των αλλοδαπών σημείων, παρέχοντάς τους νομική προστασία ταυτόσημη προς αυτήν που απολαύουν τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, τα σήματα και τα υποδείγματα σε εθνικό επίπεδο. Περιλαμβάνει επίσης έναν κανόνα επιλύσεως των συγκρούσεων βάσει του οποίου, στις χώρες που έχουν συμβληθεί στη Σύμβαση, οι δίκες σχετικά με τη βιομηχανική ιδιοκτησία κρίνονται βάσει του lex loci proteccionis, ήτοι βάσει της έννομης τάξεως του κράτους στο οποίο ζητείται η νομική προστασία της εφευρέσεως, του σήματος ή του σχεδίου, δυνάμει της αρχής της εδαφικότητας που αποτελεί εγγενές στοιχείο της Συμβάσεως [59].

103. Το Πρωτοδικείο παρανόησε τον σκοπό της Συμβάσεως των Παρισίων καθώς και την παραπομπή του άρθρου 7 του κανονισμού για το κοινοτικό σήμα στη Σύμβαση αυτή. Η χωριστή ανάλυση εκάστου των κανόνων αυτών παρέχει τη δυνατότητα συναγωγής χρήσιμων συμπερασμάτων.

58 — Beier, F.-K., «One Hundred Years of International Cooperation — The Role of the Paris Convention in the Past, Present and Future», *International Review of Industrial Property and Copyright Law,* τόμος 15, τεύχος 1/1984, σ. 11· Bodenhausen, G.H.C., όπ.π., σ. 12 και 13.

59 — Beier, F.-K., όπ.π., σ. 9 και 10. Bodenhausen, G.H.C., όπ.π., σ. 30.

106. Κατά συνέπεια, τα κράτη που έχουν συμβληθεί στη Σύμβαση των Παρισίων έχουν αναλάβει την υποχρέωση να εφαρμόζουν τη νομοθεσία τους περί βιομηχανικής ιδιοκτησίας κατά τρόπο ταυτόσημο επί των σημάτων των υπηκόων τους καθώς και επί των σημάτων των υπηκόων των άλλων κρατών που έχουν συμβληθεί στη Σύμβαση, δεδομένου ότι αυτοί μπορούν να αξιώσουν τουλάχιστον την προστασία που παρέχει η Σύμβαση.

107. Ως εκ τούτου, κακώς το Πρωτοδικείο αρνείται εν μέρει την προστασία των εμβλημάτων βάσει του άρθρου 6 τρις, διότι, μολονότι η διάταξη αυτή δεν μνημονεύει τα σήματα υπηρεσιών, δεν αποτελεί αντικείμενό της ούτε και η in extenso διαπραγμάτευση της επεκτάσεως του πεδίου εφαρμογής της απόλυτης προστασίας των εμβλημάτων. Το εν λόγω άρθρο απαιτεί μόνον από τα συμβαλλόμενα στη Σύμβαση κράτη να μην προβαίνουν στην καταχώριση βιομηχανικών ή εμπορικών σημάτων τα οποία είναι πανομοιότυπα με, ή περιλαμβάνουν, κάποιο εθνικό έμβλημα. Εντούτοις, οι χώρες που έχουν συμβληθεί στη Σύμβαση εξακολουθούν να έχουν τη δυνατότητα να επεκτείνουν τον τομέα εφαρμογής του κανόνα στα σήματα υπηρεσιών [60]. Υπό την έννοια αυτή, ορθώς το ΓΕΕΑ επικαλείται τον χαρακτήρα της Συμβάσεως ως «ελάχιστης ρυθμίσεως» και όχι αυτόν του «ομοιόμορφου νόμου». Στο κοινοτικό δίκαιο δεν λείπουν τα παραδείγματα αυτού του τύπου ρυθμίσεων που παρέχουν στα κράτη μέλη την εξουσία να κινηθούν πέραν των όσων ορίζει μια οδηγία, προστρέχοντας στη μέθοδο που είναι γνωστή ως «ελάχιστη εναρμόνιση».

108. Τουναντίον, αντιθέτως προς την άποψη του ΓΕΕΑ, το άρθρο 6 εξάκις της Συμβάσεως δεν συνηγορεί υπέρ μιας διασταλτικής ερμηνείας του άρθρου 6 τρις της εν λόγω συμβάσεως. Το άρθρο 6 εξάκις περιορίζεται απλώς να καλέσει τα συμβαλλόμενα κράτη να προστατεύουν τα σήματα υπηρεσιών, χωρίς να απαιτεί την καταχώρισή τους. Ως εκ τούτου, εναπόκειται σε κάθε κράτος να ορίσει τις προϋποθέσεις προστασίας των σημείων, τα δε κράτη μπορούν επομένως να τα εξομοιώσουν προς βιομηχανικά ή εμπορικά σήματα ή να προβλέψουν ένα ειδικό καθεστώς. Εν πάση περιπτώσει, πλην ορισμένων συγκεκριμένων αναφορών που κάνει η Σύμβαση στις υπηρεσίες, όπως είναι αυτές των άρθρων 2 και 3 σε συνδυασμό με το άρθρο 5 [61], εναπόκειται στον εθνικό νομοθέτη να προσδιορίσει τον βαθμό ισοδυναμίας των σημάτων που υποδηλώνουν παροχή υπηρεσιών προς τα σήματα που τίθενται επί καταναλωτικών αγαθών [62].

109. Εν συνόψει, η επέκταση της προστασίας των εθνικών εμβλημάτων έναντι των σημάτων υπηρεσιών δεν απορρέει από τη Σύμβαση των Παρισίων, αλλά από το εθνικό ή το κοινοτικό δίκαιο.

β) Η έκταση εφαρμογής του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο η΄, του κανονισμού 40/94

110. Στο ερώτημα σχετικά με το αν αυτός ο απόλυτος λόγος απαραδέκτου μπορεί να εφαρμοστεί και στα σήματα υπηρεσιών, εξαρτάται κατά συνέπεια από τον κανονισμό

60 — Bodenhausen, G.H.C., όπ.π., σ. 99.

61 — Bodenhausen, G.H.C., όπ.π., σ. 90.

62 — Bogsch, A., όπ.π., σ. 229.

για το κοινοτικό σήμα και πρέπει, κατά την άποψή μου, να δοθεί απάντηση καταφατική για τους κατωτέρω λόγους.

111. Πρώτον, η έβδομη και η ένατη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού αυτού, όπως και το άρθρο του 1, παράγραφος 1, καταδεικνύουν τη σημασία αυτού του απόλυτου λόγου απαραδέκτου, υπό τις ίδιες περιστάσεις, τόσο για τα σήματα που αφορούν προϊόντα όσο και για τα σήματα τα οποία υποδηλώνουν παροχή υπηρεσιών. Περαιτέρω, υπό την επιφύλαξη σφάλματος ή παραλείψεως, κανένα άρθρο του κανονισμού δεν προβαίνει σε διαφοροποίησή τους, ιδίως όσον αφορά την καταχώρισή τους ή τα δικαιώματα των δικαιούχων τους.

112. Δεύτερον, ο Ευρωπαίος νομοθέτης, κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων του, εξίσωσε τα δύο σήματα στον κανονισμό 40/94 και, ως εκ τούτου, θα ήταν άτοπο να θεωρηθεί ότι η βούλησή του ήταν να περιορίσει την προστασία των εθνικών εμβλημάτων ακριβώς όσον αφορά τις υπηρεσίες, που αποτελούν τον τομέα οικονομικών δραστηριοτήτων με τη μεγαλύτερη σημασία για το ακαθάριστο εθνικό προϊόν όλων των κρατών μελών.

113. Υπό τις περιστάσεις αυτές, είμαι πεπεισμένος ότι η παραπομπή του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο η΄, πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι σχετίζεται με τον λόγο απαραδέκτου του άρθρου 6 τρις της Συμβάσεως, αλλά όχι με το υποτιθέμενο πεδίο εφαρμογής του.

114. Τρίτον, δεν συμμερίζομαι την εκτίμηση του Πρωτοδικείου ότι κατά τον χρόνο συντάξεως του προπαρατεθέντος κανονισμού, ο Ευρωπαίος νομοθέτης είχε επίγνωση ότι η παραπομπή που περιέχει το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο η΄, συνεπαγόταν ότι περιορίζεται η δυνατότητα αντιτάξεως των εθνικών εμβλημάτων στα εμπορικά ή βιομηχανικά σήματα, αφήνοντας τα εμβλήματα αυτά χωρίς προστασία έναντι των σημάτων υπηρεσιών [63]. Αντιθέτως, φρονώ ότι τα κράτη μέλη είχαν απόλυτη επίγνωση του γεγονότος ότι η Σύμβαση των Παρισίων δεν συνεπαγόταν αυτόν τον περιορισμό ούτε αποτελούσε συρρίκνωση της αρμοδιότητάς τους να αποφασίζουν το είδος της προστασίας που θα επιθυμούσαν να διασφαλίσουν για τα σήματα υπηρεσιών εντός του κοινοτικού χώρου.

115. Είναι απίθανο, όπως αφήνει να εννοηθεί η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, να μην έγινε αντιληπτή στον κανονισμό 40/94, ο οποίος έχει τόσο καινοτόμο χαρακτήρα και του οποίου η έγκριση απαίτησε ομοφωνία βάσει του άρθρου 235 της Συνθήκης ΕΟΚ (νυν άρθρο 308 ΕΚ), από κανένα κράτος μέλος η συρρίκνωση της προστασίας των εθνικών συμβόλων η οποία, κατά την ανωτέρω απόφαση, αποτελούσε συνέπεια της παραπομπής του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο η΄, ιδίως αν ληφθεί υπόψη η ευαισθησία των κυβερνήσεων σε σχέση με τα σύμβολα αυτά.

116. Κατά συνέπεια, πρέπει να γίνει δεκτός ο μοναδικός λόγος αναιρέσεως που προέβαλε το ΓΕΕΑ στην υπόθεση C-208/08 P, σχετικά

63 — Βλ. σκέψη 32 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

με την ύπαρξη πλάνης περί το δίκαιο στην εφαρμογή του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο η΄, του κανονισμού 40/94, σε συνδυασμό με το άρθρο 6 τρις της Συμβάσεως των Παρισίων, και να αναιρεθεί η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση.

VII — Δικαστικά έξοδα

117. Η λύση που προτείνω υπαγορεύει την καταδίκη της American Clothing στα δικαστικά έξοδα εκδικάσεως της προσφυγής ακυρώσεως ενώπιον του Πρωτοδικείου δυνάμει του άρθρου 87, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου.

118. Λόγω της απορρίψεως όλων των αιτημάτων της στις υποθέσεις C-202/08 P και C-208/08 P, η ανωτέρω επιχείρηση πρέπει επίσης να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα των δύο αναιρετικών διαδικασιών δυνάμει των διατάξεων του άρθρου 122, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 69, παράγραφος 2, σημείο 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου.

VIII — Πρόταση

119. Βάσει των ανωτέρω εκτιμήσεων, προτείνω στο Δικαστήριο:

1) να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως της American Clothing Associates SA στην υπόθεση C-202/08 P κατά αναιρέσεως της αποφάσεως που εξέδωσε στις 28 Φεβρουαρίου 2008 το πέμπτο τμήμα του Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στην υπόθεση T-215/06·

2) να δεχτεί τον μοναδικό λόγο αναιρέσεως που προέβαλε το Γραφείο Εναρμονίσεως στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς (εμπορικά σήματα, σχέδια και υποδείγματα) στην υπόθεση C-208/08 P κατά της αποφάσεως που εξέδωσε στις 28 Φεβρουαρίου

2008 το πέμπτο τμήμα του Πρωτοδικείου επί της υποθέσεως Τ-215/06 και να αναιρέσει την απόφαση αυτή καθό μέτρο αποφαίνεται ότι το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο η΄, του κανονισμού 40/94 για το κοινοτικό σήμα, σε συνδυασμό με το άρθρο 6 τρις της Συμβάσεως των Παρισίων, δεν έχει εφαρμογή στα σήματα υπηρεσιών.

3) να καταδικάσει την American Clothing Associates SA στο σύνολο των δικαστικών εξόδων και των δύο βαθμών δικαιοδοσίας, ιδίως των εξόδων που προκάλεσαν οι αιτήσεις αναιρέσεως στις δύο υποθέσεις.